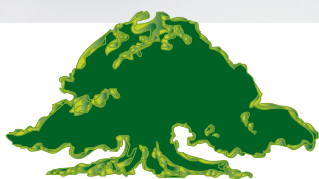

Nær og engasjert

HØLAND & SETSKOG
SPAREBANK

SIDEN 1849

Årsberetning 2016

Utviklingen i norsk og internasjonal økonomi 2016

2016 var et år preget av store omveltninger på den politiske scenen. Med «Trump» og «Brexit» kan den globale økonomien gå en mer usikker fremtid i møte. For Norges del ble utviklingen spesielt preget av den pågående omstillingsprosessen som var en sentral årsak til at veksten endte på det svakeste siden finanskrisen.

Global utvikling

Fjoråret ble innledet med betydelig markedsturbulens og frykt for ny global krise. Verdens børser endte, etter den svært svake starten, med en god utvikling sett under ett.

I eurosoneen endte veksten i 2016 på 1,7 prosent, hvilket var en lavere veksttakt enn det foregående året. Utviklingen var imidlertid bedre enn ventet og ble trukket opp av økt vekst i privat forbruk som følge av lav inflasjon og derigjennom høyere vekst i husholdningenes realinntekt. Den europeiske sentralbanken har fremholdt sin svært ekspansive pengepolitikk med negativ styringsrente kombinert med kjøp av store volumer verdipapirer («kvantitative lettelsers»). Kjøpsprogrammet skal vare ut 2017, men kan forlenges dersom sentralbanken anser det som nødvendig.

Det økonomiske bildet i USA er vesentlig bedre enn i eurosoneen. Arbeidsmarkedet har hatt en positiv utvikling over en lengre periode og inflasjonen har begynt å stige. Som en konsekvens har sentralbanken FED økt styringsrenten to ganger, i desember 2015 og desember 2016. Det ventes at FED vil øke renten ytterligere fremover, men antall hevinger vil trolig begrenses av hensynet til verdien av USD gitt den ekspansive pengepolitikken i eurosoneen, Storbritannia og Japan. Samtidig er det ventet en betydelig mer stimulerende finanspolitikk etter skiftet av president i USA. Potensielt høyere aktivitet og prisvekst vil tale for et høyere amerikansk rentenivå.

Veksten i fremvoksende økonomier endte i 2016 på 4,1 prosent, betydelig over veksten i industriland. Kina bidrar vesentlig til denne utviklingen og har foreløpig unngått en hard landing, som følge av blant annet en mer ekspansiv pengepolitikk og god forbruksvekst. For å nå myndighetenes vekstmål er imidlertid kreditt og investeringer sentrale bidragsfaktorer, noe som kan gi økt risiko på sikt. Dette hindrer også omstillingen mot forbruk som en hoveddriver for den økonomiske aktiviteten. I tillegg eksisterer det andre risikomomenter, som myndighetenes tiltak for å stanse boligspekulasjon samt økte kapitalstrømmer ut av landet, gitt høyere dollarrenter og forventninger om svakere yuan.

Norsk økonomi

Norsk økonomi var i 2016 inne i sitt andre år med svak økonomisk vekst. De siste prognoser fra Statistisk Sentralbyrå peker mot en vekst i BNP for Fastlands-Norge på 0,7 pst, klart lavere enn de 2 pst som SSB antar er den mer normale veksten for norsk økonomi. For å holde veksten oppe, og motvirke de negative virkningene av et vedvarende fall i oljeinvesteringene, førte myndighetene i 2016 en ekspansiv finanspolitikk samtidig som Norges Bank reduserte sin foliorente fra 0,75 pst til 0,5 pst. Også i 2017 blir finanspolitikken ekspansiv.

Kronekursen var i gjennomsnitt i 2016 på et rekordsvakt nivå, om lag 2 pst svakere enn i 2015. Til tross for at lønnsoppgjøret ble det mest moderate i manns minne med en antatt lønnsvekst i fjor på 2,0-2,5 pst, ble prisveksten for året som helhet så høy som 3,6 pst, godt hjulpet av den svake kronekursen. Gjennom fjoråret hentet imidlertid kronekursen seg inn igjen, hvilket bidro til lavere prisvekst mot slutten av året. Fjorårets fall i reallønnen på 1,4 pst er den sterkeste nedgang vi har sett i moderne tid.

Den lave lønnsveksten i fjor må sees i sammenheng med den relativt høye arbeidsledigheten i kongeriket, samt de vedvarende utfordringene oljeindustrien sliter med. Arbeidsledigheten endte på i underkant av 5 pst ved utgangen av året.

Til tross for svak økonomisk vekst og en nedgang i kjøpekraften for folk flest, økte boligprisene med 8,3 pst for året som helhet, målt ved Eiendom Norge sin nasjonale boligprisindeks. De

regionale forskjellene var store med en nedgang på 5,8 pst i Stavanger, og en økning på 15,1 pst for hovedstaden.

Kredittveksten til norske långivere var 4,8 pst de siste 12 måneder til november. De ikke-finansielle foretakene hadde 2,6 pst vekst i denne perioden, mens husholdningenes gjeld la på seg med 6,1 pst. Husholdningenes gjeldsgrad er nå rekordhøy.

Mot slutten av fjoråret vedtok Finansdepartementet å heve den motsykliske kapitalbuffer fra dagens 1,5 pst, til 2,0 pst fra og med 2018. I tillegg er det innført et strengere krav til ren kjernekapital under det såkalte pilar 2 kravet i kapitaldekningsreglene.

Oslo Børs endte opp 12,1 pst inklusive utbytter, fra slutten av 2015 til siste handledag i fjor. Indeksen for egenkapitalbevis steg med hele 34,9 pst.

Utsiktene for 2017 preges av behersket optimisme i de fleste norske prognosemiljøer. Den økonomiske veksten antas å ta seg noe opp til tross for vedvarende svak utvikling i oljenæringene, men arbeidsledigheten vil holde seg om lag på dagens nivåer. Pris- og lønnsvekst antas å bli moderat, likevel vil kredittveksten trolig fortsette å holde seg høy i husholdningssektoren, takket være fortsatt stigning i boligprisene i de fleste deler av landet.

Norsk økonomi blir imidlertid stadig mer sårbar for et alvorlig tilbakeslag i boligmarkedene. Finanstilsynet advarer om økt risiko, desto høyere boligprisene og nybyggingsaktiviteten blir. For å dempe boligprisveksten strammet Finanstilsynet inn boliglånsforskriften i fjor høst, blant annet med særskilte krav til egenkapital ved kjøp av sekundærbolig i Oslo.

Høland og Setskog Sparebank er lokalisert i den delen av Norge som forventes å få mindre virkninger av nedgangen i norsk økonomi. Vi har så langt ikke merket økende arbeidsledighet eller reduserte boligpriser.

Lokalt engasjement

I bankens visjon heter det at vi «....skal bidra som lokal samfunnsbygger gjennom lokal finanskapital og kompetanse. Våre kunder skal oppfatte oss som totalleverandør av bank- og forsikringsprodukter, og som en viktig pådriver og partner i lokalsamfunnet.»

Banken har stort engasjement for lokal næringsutvikling, gjennom finansiering, kompetanse og engasjement i lokale næringsforeninger. Vi bidrar med betydelige gavemidler og har sponsoravtaler med en rekke lokale idrettslag. Banken har gjennom mange år hatt stipendordninger, studiestipender (2 x 50.000), kulturstipend (60.000) og idrettsstipend (2 x 20.000) og støtter en rekke kulturarrangement i vårt nærområde. Vi bidrar til ny svømmehall sentralt i kommunen og finansierer flere idrettshaller og andre idrettsanlegg.

Eierstyring og selskapsledelse

Visjon

Høland og Setskog Sparebank skal bidra som lokal samfunnsbygger gjennom lokal finanskapital og kompetanse. Våre kunder skal oppfatte oss som totalleverandør av bank- og forsikringsprodukter, og som en viktig pådriver og partner i lokalsamfunnet.

Forretningside

Høland og Setskog Sparebank er totalleverandør av bank- og forsikringsprodukter. Vi skal være til stede i hele vårt kjerneområde og ha hovedfokus på folk flest og lokalt næringsliv.

Bankens etiske retningslinjer legger vekt på at vi skal være «Nær og Engasjert», med sterkt kundefokus og personlig service – "god å snakke med". Vi skal ha god kompetanse med høye etiske verdier og være en interessant arbeidsplass.

Forstanderskapet

Forstanderskapet (Generalforsamlingen) er Høland og Setskog Sparebanks øverste organ. Det er forstanderskapet som bl.a. fastsetter sparebankens vedtekter, velger styrets medlemmer, vedtar regnskapet og disponerer årets overskudd. Forstanderskapet skal se til at banken virker etter sitt formål i samsvar med lov, vedtekter og forstanderskapets vedtak. Forstanderskapet består av 19 medlemmer og sammensettes slik: Kunder og egenkapitalbevisiere velger hver for seg seks medlemmer, kommunen velger to medlemmer og de ansatte i banken velger blant de ansatte fem av forstanderskapets medlemmer.

Forstanderskapets valgkomité velges blant forstanderskapets medlemmer. Den består av fire medlemmer og fire varamedlemmer og skal ha representasjon fra alle de fire gruppene som er representert i forstanderskapet – kundevalgte, kommunevalgte, egenkapitalbevisiervalgte og ansattevalgte. Det er utarbeidet retningslinjer for valgkomiteens arbeid.

Styret

Bankens styre består av syv medlemmer, hvorav ett medlem og varamedlem er valgt av og blant de ansatte. Styret består av:

Styreleder Jarle Bergsjø ('67), Hemnes

- Veterinær, agronom, NVH (1991)
- Avdelingssjef Mattilsynet
- Medlem i styret i Høland og Setskog Sparebank siden 2008
- Styreleder siden 2009

Styremedlem John-Ivar Udnnesseter ('62), Setskog

- Siviløkonom, Handelshøyskolen BI (1988)
- Økonomisjef Aurskog-Høland Kommune fra 2011
- Økonomisjef, PDC Tangen AS og PDC Holding, Økonomidirektør, 07 Gruppen AS
- Forstander i Setskog Sparebank 2004-2008, i kontrollkomiteen 2007-2008.
- Styreleder i Setskog Sparebank fra 2008
- Medlem i styret i Høland og Setskog Sparebank siden 2010

Styremedlem Liv Torhild Lorentzen ('66), Setskog

- Bedriftsøkonomstudier, lederkurs
- Butikksjef Vinmonopolet fra 2002
- Daglig leder Industri-Kontakt AS
- Forstander i Setskog Sparebank (1998-2008), leder 2006-2008, styremedlem 2008-2010
- Medlem i styret i Høland og Setskog Sparebank siden 2015

Styremedlem Siri Hidle ('65), Setskog

- Sivilagronom fra Norges Landbrukshøyskole
- Lærer ved Bjørkelangen videregående skole
- Representant i kommunestyret i Aurskog-Høland 2007-2011
- Medlem i styret i Setskog Sparebank fra 2004
- Medlem i styret i Høland og Setskog Sparebank siden 2010

Styremedlem Ragnhild Hauglum ('53), Bjørkelangen

- Adjunkt med opprykk, Statens lærerskole i handels- og kontorlag
- Avd. leder ved Bjørkelangen videregående skole
- Medlem i styret i Høland og Setskog Sparebank siden 2016

Styremedlem Åsmund Krogstad ('54), Løken

- Lederutdanning, BI
- Adm. direktør 07 Print Media AS, Driftssjef Lundebj Bokbinderi AS, Driftssjef Bongs Konvolutter AS, Adm. dir. PDC Konvolutter AS
- Medlem i styret i Høland og Setskog Sparebank siden 2009

Styremedlem Øystein Heggedal (ansatterrepr.) ('65), Rømskog

- Salgskonsulent i PDC Tangen
- Ansatt i Setskog Sparebank siden 2006
- Medlem i styret i Setskog Sparebank siden 2009
- Medlem i styret i Høland og Setskog Sparebank siden 2010

Styret utarbeider hvert år en plan for sitt arbeid med vekt på mål, strategi og gjennomføring. Bankens internkontrollsystem blir hvert år gjennomgått av styret for å sikre at banken drives i samsvar med bankens interne ansvars- og oppgavefordeling, strategiplan og etiske retningslinjer. Styret gjennomfører årlig ICAAP. Styret fastsetter administrerende banksjefs lønn og annen godtgjørelse. Styret som helhet fungerer både som revisjonsutvalg, risikoutvalg og godtgjørelsesutvalg, og har ikke oppnevnt særskilte komiteer. Styrets godtgjørelse fastsettes av forstandskapet. Det er ikke etablert bonusordninger eller andre former for variabel kompensasjon til styremedlemmer eller administrerende banksjef. Samtlige styremedlemmer er egnethetsvurdert i henhold til bankens retningslinjer.

Ledelsen

Adm. banksjef John Sigurd Bjørknes ('62)

- Siviløkonom, MBA-Finance/Banking, BI/University of Wisconsin, USA (1988)
- Fabrikkssjef ved Norsk Wavin AS, adm. dir. i Løvenskiold Trelast AS, økonomisjef Løvenskiold-Vækerø AS
- Styremedlem i Bjørkelangen Torg AS, Bjørkelangen Stasjon AS og Bankenes Boligmegler AS
- Ansatt som adm. banksjef i 2008

Banksjef Kreditt Ole-Einar Holth ('61)

- Utdannelse innen ledelse og økonomi, Bankakademiet / Høgskolen i Akershus
- Tidligere styremedlem og leder i Finansforbundet i Terra-Gruppen
- Ansatt i Høland og Setskog Sparebank siden 1981

Banksjef økonomi/personal Liv Jacklin ('60)

- Utdannelse innen ledelse og IT, Bankakademiet / Høgskolen i Akershus
- Erfaring fra Bergen Bank
- Styremedlem (ansatterrepr.) i Høland Sparebank 1998-2007
- Ansatt i Høland og Setskog Sparebank siden 1985

Markedsansvarlig Personmarked Kristin Nordby ('66)

- Allsidig erfaring fra Høland Sparebank
- Lang og allsidig erfaring fra Gjensidige Forsikring
- Styremedlem (ansatterrepr.) i Høland Sparebank 2007-2008
- Ansatt i Høland og Setskog Sparebank siden 2002

Markedsansvarlig Bedriftsmarked Carl-Fredrik Havnås ('65)

- Foretaksøkonom, NHH
- Avd. sjef Trykk Tangen AS, Produksjonssjef PDC Tangen AS
- Styreleder Bjørkelangen Stasjon AS, leder Bjørkelangen Næringsforening
- Ansatt i Høland og Setskog Sparebank siden 2007

Markeds-/fagansvarlig sparing/liv Kjell Sæther ('57)

- Autorisert finansiell rådgiver, BI / Storebrand
- Livassurandør, Finansiell rådgiver Storebrand og UNI
- Ansatt i Høland og Setskog Sparebank siden 2008

Markeds-/fagansvarlig skadeforsikring Jørn-Erik Sether ('65)

- Diplomøkonom, IHM Business School
- Forsikringskandidat, Forsikringsakademiet
- Salgssjef Næringsliv, Gjensidige, Region Innlandet
- Styremedlem Aurskog-Høland Utbyggingsselskap 1999-2004
- Ansatt i Høland og Setskog Sparebank siden 2009

Salgs- og markedsleder Kine M. Holtet ('80)

- BI, Eikaskolen, kurs
- Markedssekretær og prosjektsekretær Firesafe AS
- Ansatt i Høland og Setskog Sparebank siden 2007

Egenkapitalbeviserne

Egenkapitalbeviserne velger seks av forstanderskapets medlemmer, uansett hvor stor andel egenkapitalbeviskapitalen utgjør av bankens samlede egenkapital. Egenkapitalbevis-eiervalgmøtet holdes rundt årsskiftet hvert år. Innkalling skjer ved brev til eierne av registrerte egenkapitalbevis senest 14 dager før møtet, gjennom kunngjøring i Indre Akershus Blad og i Aftenposten samt melding på Oslo Børs. Egenkapitalbevisiere som vil delta i valget skal melde seg i banken innen en frist som skal være oppgitt i innkallingen. Fristen skal ikke være tidligere enn tre dager før valget skal avholdes.

Stemmerettsreglene for egenkapitalbevisiere i Høland og Setskog Sparebank følger de allmenne regler og hvert egenkapitalbevis gir en stemme. Dog kan ingen stemme for mer enn 10 % av samtlige stemmeberettigede egenkapitalbevis i banken eller avgi mer enn 20 % av de stemmer som er representert på valgmøtet. Egenkapitalbevis som blir overdratt til ny eier gir ikke stemmerett før fire uker etter at ervervet er meldt banken. For egenkapitalbevis som er registrert i Verdipapirsentralen skal likevel eierne ha stemmerett dersom det bekreftes at ervervet er registrert i Verdipapirsentralen. Egenkapitalbevisierne har ingen lovfestet eller vedtektsfestet rett til representasjon i bankens styre.

Likebehandling, finansiell informasjon

I følge bankens innsidereglement skal verdipapirer utstedt av banken ikke kjøpes eller selges av noen som har kjennskap til kurssensitiv informasjon. Primærinnsidere som ønsker å kjøpe eller selge verdipapirer skal foreta forsvarlige undersøkelser for å bringe på det rene om det foreligger slik informasjon. Vedkommende skal deretter skriftlig anmode administrerende banksjef om klarering av kjøpet eller salget. Administrerende banksjef skal for sin egen del innhente klarering fra styrets leder.

Likebehandling ivaretas også ved at egenkapitalbevisierne får lik og samtidig tilgang til informasjon om bankens utvikling og økonomiske resultater. Bankens ønsker i denne sammenhengen å tydeliggjøre eiernes verdi gjennom en mest mulig riktig prising av bankens egenkapitalbevis. Riktig prising oppnås blant annet ved å gi tidsriktig og korrekt informasjon til finansmarkedet. Årsrapport, kvartalsrapporter og andre børsmeldinger blir distribuert i Oslo Børs' elektroniske meldingssystem samt via bankens nettsider www.hsbank.no.

Fri omsettelighet

Egenkapitalbeviskapitalen i Høland og Setskog Sparebank utgjør kr. 68.790.000 fordelt på 687.900 egenkapitalbevis à kr. 100,-. Egenkapitalbevisbrøken pr. 31.12.2016 er 18,86 %. Alle erverv av egenkapitalbevis (arv, gave eller kjøp) skal meldes banken innen en måned. Erverv kan bare nektes når det foreligger saklig grunn. Nekting av samtykke kan kreves begrunnet skriftlig.

Utbyttepolitikk

Høland og Setskog Sparebanks målsetting skal være å oppnå gode økonomiske resultater slik at det kan gis en avkastning på linje med sammenlignbare sparebanker. Egenkapitalbeviser andel av bankens overskudd er fastsatt i gjeldende lover og forskrifter, og banken vil foreta tildeling av utbytte og eventuelt regulering av utjevningfondet i henhold til den til enhver tid gjeldende egenkapitalbevisbrøk. Bankens vil de nærmeste årene ytterligere bygge opp ren kjernekapital og vil vurdere andel utdelt som kontantutbytte.

Revisjon

Forstanderskapet velger revisor og fastsetter vedkommendes godtgjørelse. Revisjonsfirmaet BDO AS er bankens eksterne revisor og revisjonen ledes av oppdragsansvarlig partner statsautorisert revisor Inge Soteland. Revisor legger årlig frem rapporter som omhandler revisjonens syn på bankens risikoområder, interne kontrollrutiner osv. Revisor deltar også i styremøter hvor bankens årsregnskap blir behandlet og inviteres til alle møter i forstanderskapet. Styret vurderer revisjonsarbeidet som fullt ut tilfredsstillende. Revisor har ikke levert tilleggstjenester av en slik art at det gir grunnlag for spørsmål om revisors uavhengighet og objektivitet.

Virksomhetsstyring og risikovurdering (ICAAP), Pilar 2

Styret gjennomførte ICAAP våren 2016. Tilbakemelding fra Finanstilsynet vil bli hensyntatt i forbindelse med gjennomføring av ICAAP i 2017. Bankens mottok i november Finanstilsynets SREP, vurdering og vedtak om Pilar 2-krav. Vedtaket innebærer et Pilar 2-krav på 3,0 % fra 31.12.16 og 3,4 % fra 30.06.17. Kravet er relativt høyt og baserer seg blant annet på høy konsentrasjon innen boligbygging på det sentrale østlandsområdet.

Eika Gruppen

Høland og Setskog Sparebank er aksjonær i Eika Gruppen AS og en av 73 lokalbanker i Eika Alliansen. Lokalbanker har bidratt til økonomisk utvikling og trygghet for privatkunder og lokalt næringsliv i norske lokalsamfunn i snart 200 år. Bankene i Alliansen har full selvstendighet og styring av egen strategi og sin lokale merkevare. Nærhet og personlig engasjement for kundene og lokalsamfunnet, kombinert med inngående kunnskap om kundenes behov og bedriftenes lokale marked, er lokalbankenes viktigste konkurransefortrinn. Bankene er unike og viktige økonomiske bidragsytere til vekst og utvikling for både privatpersoner og norsk samfunns- og næringsliv. I første rekke gjennom sitt engasjement for lokalsamfunnet og som tilbyder av økonomisk rådgiving, kreditt og finans- produkter tilpasset lokalt næringsliv og folk flest.

Eika Gruppen utgjør finanskonsernet i Eika Alliansen og konsernets visjon er «Vi styrker lokalbanken». Konsernets kjernevirksomhet er tjenesteleveranser til lokalbanken og lokalbankens kunder. Eika Gruppen utvikler og leverer tjenester som understøtter stabil og effektiv bankdrift, samt løsninger og kompetanse som sikrer kundene, bankene og deres lokalsamfunn vekst og utvikling. Konkret innebærer det blant annet å levere en komplett plattform for bank- infrastruktur, inkludert IT, betalingsformidling og digitale tjenester som nett- og mobilbank. Eika Gruppen har et prosjekt- og utviklingsmiljø som utvikler nye, digitale løsninger for lokalbankene.

Produktselskapene i Eika Gruppen - Eika Forsikring, Eika Kredittbank, Eika Kapitalforvaltning og Aktiv Eiendomsmegling - leverer et bredt spekter av finansielle produkter, kommersielle løsninger og kompetansehevende konsepter. Utover disse leveransene gir Eika Gruppen alliansebankene tilgang til kompetanseutvikling med Eika Skolen, virksomhetsstyring med Eika ViS, økonomi- og regnskapstjenester med Eika Økonomiservice og depottjenester med Eika Depotservice. Eika Gruppens samlede leveranser bidrar til lokalbankenes konkurransedyktighet slik at de kan bygge videre på sin sterke, lokale markedsposisjon

Eika Boligkreditt er en del av Eika Alliansen og er direkte eid av 72 lokalbanker og OBOS. Selskapet har som hovedformål å sikre lokalbankene tilgang til langsiktig og konkurransedyktig funding ved utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Eika Boligkreditt har en forvaltningskapital på omlag 96 milliarder kroner og er, med sin tilgang til finansiering i både det norske og internasjonale finansmarked, en viktig finansieringskilde for alliansebankene.

Resultatregnskap

Resultat

Driftsresultat etter skatt bokføres til NOK 55,9 mill (33,2 mill). Dette resultatet er ikke belastet med renter (etter skatt) på fondsobligasjoner NOK 5,4 mill (5,6 mill) og er derved lite sammenlignbart med historiske tall og tall fra andre tilsvarende finansinstitusjoner. Før disponering av utbytte til egenkapitalbevisiere må renter fondsobligasjon trekkes ut.

Driftsresultat før skatt ved utgangen av kvartalet er NOK 71,4 mill (NOK 45,8 mill). Resultatet er bedre enn ventet, selv hensyntatt tilbakeføring av pensjonsavsetning (7,4 mill) og engangsgevinst ved salg av VISA-aksjer (3,4 mill). Underliggende bankdrift er solid og lønnsom. Styret vurderer resultatet som meget tilfredsstillende, og noe bedre enn forventet.

Rentenettoen uten belastning for renter fondsobligasjoner er NOK 102,0 (NOK 100,8), eller 1,94 % av forvaltning. Med belastede renter fondsobligasjoner er rentenetto NOK 94,9 mill (NOK 93,1 mill) hvilket tilsvarer 1,81 % (1,78 %) av forvaltningskapitalen. Rentenettoen er noe lavere i siste kvartal.

Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester var på NOK 28,9 mill (29,4 mill). Marginpress i boliglånsmarkedet gir lavere inntekter (1,4 mill) fra boligkredittformidling (EBK), mens inntekter fra forsikring og fond fortsetter å utvikle seg positivt, 3,5 % høyere enn i fjor. I prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjør dette 0,55 % (0,56 %).

Netto verdiendring verdipapirer og finansielle eiendeler er pluss NOK 7,8 mill (minus NOK 7,9 mill), jfr. note 3, noe som bidrar vesentlig til å forklare bedre resultat enn i fjor.

Driftskostnadene (korrigert for NOK 7,4 mill i tilbakeførte pensjonsavsetninger) ligger 9 % lavere enn forrige år og utgjør NOK 63,2 mill (NOK 69,5 mill).

Resultatet i 2016 er meget tilfredsstillende, resultat pr. egenkapitalbevis utgjør NOK 13,38 (NOK 7,72), og styret foreslår å utbetale kontantutbytte med NOK 5,- pr. egenkapitalbevis, som forrige år. Kontantandelen holdes på et lavt nivå da banken etter Pilar 2-krav må bygge ren kjernekapital, og ha rom for framtidig vekst. Banken vil også de nærmeste årene ytterligere bygge opp ren kjernekapital og vil vurdere andel utdelt som kontantutbytte, men har som intensjon å prioritere kontantutbytte.

Forvaltningskapital

Forvaltningskapitalen reduseres med 0,6 % til NOK 5.090 mill. Porteføljen i Eika Boligkreditt (EBK) er NOK 727 mill (19,4 % av PM-porteføljen), og fortsatt lav sammenlignet med andre banker som benytter EBK og OMF.

Soliditet

Sparebankens fond blir tilført NOK 39,6 mill og øker til NOK 336,8 mill. I tillegg har banken egenkapitalbeviskapital på NOK 68,8 mill, samt NOK 125 mill i fondsobligasjonslån og NOK 25 mill i ansvarlig lån. Netto ansvarlig kapital er 549 mill (20,1 %), kjernekapital er NOK 533 mill (19,5 %), og ren kjernekapital er NOK 418 mill (15,3 %). Beregningen er foretatt etter reglene i Basel III – CRD IV. Uvektet kjernekapital er 10,33 %. Styret vurderer bankens stilling som solid, men har en klar målsetning om at ren kjernekapital ytterligere må økes framover i tråd med kommende myndighetskrav.

Innskudd

Totale innskudd fra kunder er stabile, innskuddsdekningen var ved årets slutt 86 % (84 %).

Utlån

Totale brutto utlån i egen balanse reduseres i 2016 med 0,9 %, porteføljen i Eika Boligkreditt øker med 7,7 %, den tilsvarer da 19,4 % av utlån PM. Totalt har banken en vekst i utlån på 0,3 %, økning med 4,7 % i PM og en planlagt, kraftig reduksjon i BM med 10 %, BM-andel ned til 31,1 % (m/EBK 26,7 %).

Tap på utlån

Det resultatføres netto nedskrivninger og tapsføring av lån med NOK 13,7 mill (9,6 mill), eller 0,26 % (0,18 %) av forvaltningskapitalen.

Likviditet

Styret anser likviditeten som meget god og langsiktig forfallsstruktur er godt tilpasset bankens strategi. LCR ved årsskiftet er 146 %. Kontanter og bankinnskudd er ved årsskiftet NOK 130 mill. I tillegg har banken oppgjørskonto hos DNB med avtalt ramme på NOK 150 mill, som ikke er benyttet, og et en betydelig obligasjonsportefølje med god likviditet.

Finansiell risiko

Banken har i all hovedsak flytende rente på lån og innskudd og derved liten renterisiko og evt. fastrente er sikret med renteswaper. Banken har ikke lån i utenlandsk valuta og har heller ikke inntekter i valuta. Bankens risiko i forbindelse med garantier for valutalån til kunder er ubetydelig da disse har god pantesikkerhet.

Når det gjelder beskrivelser av risikoer for øvrig, henvises til note 6.

Årsresultat

Styret vurderer resultatet som meget tilfredsstillende og mener at årsregnskapet gir et rettviseende bilde av bankens eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat. Styret konkluderer at det er grunnlag for fortsatt drift, og regnskapet er satt opp etter denne forutsetningen.

Overskuddsdisponering:

Renter fondsobligasjon	5.358.422
Utbytte til egenkapitalbeviserne	3.439.500
Overført til fond for vurderingsforskjeller	1.721.618
Overført til Sparebankens fond	39.605.495
Overført til utjevningsfond	5.765.360
Sum disponeringer	55.890.396

Personale, arbeidsmiljø, likestilling og samfunnsansvar

Personale, arbeidsmiljø og likestilling

Ved årets slutt hadde Høland og Setskog Sparebank 41 (41) ansatte, hvorav fem på deltid. Gjennomsnitt antall årsverk i 2016 var 36,8 (38,3). Av bankens ansatte er 68 % kvinner.

Utviklingen innenfor finansnæringen krever at vi stadig har fokus på opplæring og kompetanseheving samt effektivisering av arbeidsprosesser. Banken har et tilfredsstillende antall «Autoriserte finansielle rådgivere» (AFR), og mange ansatte følger forskjellige opplæringsløp i Eika-alliansen. Organisatoriske tilpasninger og endringer skjer kontinuerlig ikke minst for å oppnå bedre fleksibilitet og kundeservice. Vi har en sterk posisjon i lokalsamfunnet. Alle ansatte bidrar sterkt til dette hver dag – med godt humør, kundeservice og relasjonsbygging.

Etter styrets oppfatning er arbeidsmiljøet i banken godt. Helse, miljø og sikkerhet vurderes ivaretatt på tilfredsstillende nivå. Det legges vekt på at sikkerheten ved kontorene er god. Sykefraværet totalt var 7,2 % (2,6 %) og var preget av noen få svært langvarige fravær. Korttidsfraværet er fortsatt svært lavt, 0,2 % (0,5 %). Det er ikke registrert personskader siste år.

Banken driver ikke virksomhet som medfører påvirkning på det ytre miljø. Banken er medlem av Romerike HMS – senter.

Banken har meget gode pensjons- og personalforsikringer for de ansatte. 1. juli 2016 ble det gjennomført overgang fra ytelse- til innskuddspensjonsordning for samtlige ansatte.

Styre og daglig ledelse har fokus på en mest mulig likestilling mellom kjønnene. I bankens styre sitter tre kvinner og tre menn pluss de ansattes representant. I ledergruppen sitter tre kvinner og fem menn. Målsettingen er å ha en arbeidsplass der det er full likestilling mellom kvinner og menn.

Samfunnsansvar

Banken har en viktig rolle i folks liv. Det være seg privatpersoner som får oppfylt drømmen sin om ny bolig eller bedriftskunder som får hjelp til å sette gode ideer ut i livet. Vi avlaster risiko, sikrer likviditet og stimulerer samfunnet. Ikke minst bidrar banken til samfunnet gjennom gaver og annen støtte til idrett, kultur, ideelle organisasjoner og andre samfunnsnyttige formål.

Arbeidet med samfunnsansvar er forankret i bankens verdier. For å kunne synliggjøre bankens samfunnsansvar, er forutsetningen at banken makter å skape lønnsomhet, og som et minimum, etterlever alle lover og forskrifter. Det er også en forutsetning at banken har et godt forhold til sine medarbeidere og ledere, har et verdigrunnlag som etterleves og betyr noe for de ansatte, samt har de beste relasjoner til sine kunder og samarbeidspartnere. Banken har ikke rapportert avvik i 2016 knyttet til bankens etterlevelse av lover og forskrifter. Måling av kundetilfredshet viser at kundene opplever banken svært positivt.

Samfunnsansvaret innebærer også at banken skal ha et bevisst forhold til sine interessenter og påse at bankens handlinger bidrar til en sosialt ansvarlig forretningsdrift. Hensynet til samfunnsansvar er innarbeidet i overordnede retningslinjer under konkrete emner som eksempel etikk, bekjempelse av hvitvasking, helse, arbeidsmiljø og sikkerhet samt det ytre miljø. I 2016 er det rapportert mistenkelige transaksjoner mens bankens øvrige hendelsesrapportering ikke har avdekket vesentlige avvik i 2016. Banken har ikke særskilt klimaregnskap og innehar heller ikke egen miljøsystemsertifisering.

For å sikre etterlevelse og godt omdømme er bankens ansatte engasjert i etterutdanning med ulike kurs, seminarer mv. med fokus på etterlevelse av sentrale lover og forskrifter, forsvarlig utlånspraksis mv. Banken har 7 sertifiserte rådgivere (AFR) og 6 kundebehandlere er sertifisert innenfor dagligbank. Banken sikrer også ansatte innflytelse gjennom godt samarbeid med de tillitsvalgte innenfor de rammer og tradisjoner som gjelder for bransjen. Det legges til rette for at rekruttering skjer fra et bredt utvalg av samfunnet, og at eldre arbeidstakere kan få et yrkesaktivt liv frem til alderspensjonering.

Banken har utover årsrapporten og ovennevnte forhold ingen særskilt rapportering på samfunnsmessige resultater.

Utsiktene

Banken har innløsningsrett på Fondsobligasjon - 75 mill - (etter 5 år) 11.04.17. Tillatelse til å innfri/kjøpe tilbake og utstede fondsobligasjon/ansvarlig lån er gitt av Finanstilsynet. Banken har engasjert Swedbank Norge som tilrettelegger og nye lån legges ut i løpet av februar.

Banken er i samarbeid med Eika-Gruppen og SDC i gang med å forberede endringer som følge av IFRS 9 fra 2018.

I vårt lokale marked forventes fortsatt bra aktivitet, og omsetning av nye boliger minst på nivå med 2016. Husholdningene har generelt god økonomi og for alle som beholder arbeidet, og det blir de fleste i vårt distrikt, vil svært lavt rentenivå fortsatt bidra til økt privat kjøpekraft. Bankens lokalisering i nærheten av Oslo og Gardermoen anses som en styrke og det forventes fortsatt god befolkningsvekst i Aurskog-Høland.

Styret vil til slutt takke eksisterende og nye kunder for den tillit de viser ved å benytte seg av bankens tjenester. Styret retter også stor takk til bankens medarbeidere og tillitsvalgte for god innsats og godt samarbeid i året som gikk.

Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5

Vi bekrefter at bankens årsregnskap for 2016 er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarter og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av bankens eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.

Styrets årsberetning gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til banken, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer banken står overfor.

Bjørkelangen, 31. desember 2016 / 9. februar 2017

I styret for Høland og Setskog Sparebank

Jarle Bergsjø
Styrets leder

John-Ivar Udnnesseter

Liv Torhild Lorentzen

Siri Hidle

Ragnhild Hauglum

Åsmund Krogstad

Øystein Heggedal

John Sigurd Bjørknes
Adm. banksjef

NØKKELTALL	2016	2015
Børskurs 31.12	100,00	127,00
Antall egenkapitalbevis 31.12 (tusen)	688	688
Egenkapitalbeviskapital (mill.)	69	69
Utjevningsfond (mill.)	7,28	2,11
Overkursfond (mill.)	0,76	0,76
Egenkapitalbeviserens andel av bankens egenkapital (%)	17,12	18,86
Kontantutbytte (kr.)	5,00	5,00
Kontantutbytte i % av børskurs	5,00	3,94
Effektiv avkastning (%)	-17,32	13,79
Kontantutbytte i % av egenkapitalbeviserens andel av årsoverskudd	37,37	64,77
Endring i utjevningsfond i % av egenkapitalbeviserens andel av årsoverskudd	62,63	35,23
Resultat pr. egenkapitalbevis	13,38	7,72
Utvannet resultat av egenkapitalbevis	13,38	7,72
Bokført egenkapital pr. egenkapitalbevis	128,88	115,70
Kurs/fortjeneste (P/E)	7,47	16,45
Kurs/bokført egenkapital (P/BV)	0,78	1,08
Egenkapitalrentabilitet (%)	11,46	7,35
Kostnader pr. inntektskrone	0,40	0,56
Kostnader pr. inntektskrone ekskl. kursgevinst/tap	0,42	0,52
Vekst netto utlån (%)	-0,70	3,54
Vekst innskudd fra kunder (%)	1,10	0,10
Renter fondsobligasjon før skatt (tusen)	7.145	7.703
Renter fondsobligasjon etter skatt (tusen)	5.359	5.623
LCR	146 %	169 %
Uvektet kjernekapital (LR)	10,3 %	8,7 %
Kapitaldekning	20,1 %	16,7 %
Kjernekapitaldekning	19,5 %	16,4 %
Ren kjernekapital	15,3 %	12,8 %

		% av forvaltnings		% av forvaltnings	
RESULTAT	Note	2016	kapital	2015	kapital
(Beløp i 1000 kr)					
Sum renteinntekter	16	187.601	3,57 %	211.157	4,04 %
Sum rentekostnader	16	85.583	1,63 %	110.354	2,11 %
Netto renteinntekter		102.018	1,94 %	100.803	1,93 %
Utbytte/resultat andel tilkn. selskap	17	5.828	0,11 %	5.226	0,10 %
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	17	28.888	0,55 %	29.431	0,56 %
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	17	4.772	0,09 %	4.496	0,09 %
Netto verdiendringer og gevinst/tap av valuta og verdipapirer	17	4.421	0,08 %	-8.004	-0,15 %
Andre driftsinntekter	17	1.092	0,02 %	1.781	0,03 %
Sum andre inntekter		35.457	0,68 %	23.938	0,46 %
Lønn og sosialekostnader	18	21.310	0,41 %	32.245	0,62 %
Administrasjonskostnader		20.353	0,39 %	20.422	0,39 %
Avskrivninger og nedskrivninger varige driftsmidler og immaterielle eiendler	28	1.829	0,03 %	1.868	0,04 %
Andre driftskostnader	19	12.287	0,23 %	14.936	0,29 %
Sum driftskostnader		55.779	1,06 %	69.471	1,33 %
Driftsresultat før tap og nedskrivninger		81.696	1,56 %	55.270	1,06 %
Nedskrivninger og tap på utlån	10	13.678	0,26 %	9.620	0,18 %
Gevinst/-tap finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	17	3.401	0,06 %	144	0,00 %
Resultat etter tap og nedskrivninger		71.419	1,36 %	45.794	0,88 %
Skattekostnader	20	15.528	0,30 %	12.599	0,24 %
RESULTAT AV DRIFT ETTER SKATT		55.891	1,06 %	33.195	0,63 %
EPS		13,38		7,72	
Utvidet resultat					
Poster som kan bli omklassifisert til resultatet					
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	25	316	0,01 %	2.365	0,05 %
Poster som ikke vil bli omklassifisert til resultatet					
Netto estimatendring pensjon	34		0,00 %	3.401	0,07 %
Sum andre poster		316	0,01 %	5.766	0,11 %
Totalresultat		56.207	1,07 %	38.961	0,74 %
Disponering av resultat av drift etter skatt:					
Renter fondsobligasjon (etter skatt)		5.359		5.623	
Overført til/fra fond for vurderingsforskjeller		1.722		998	
Utbytte egenkapitalbevis		3.439		3.439	
Overført til sparebankens fond		39.606		20.764	
Overført til gavefond		-		500	
Overført til utjevningsfond		5.765		1.871	
Sum disponeringer		55.891		33.195	

BALANSE	Note	2016	2015
<i>(Beløp i 1000 kr)</i>			
Kontanter og fordringer på sentralbanker	21,22	69.331	63.676
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	21,22	60.652	10.320
Netto utlån til kunder (amortisert kost)	7,8,9,10,22	4.352.026	4.382.287
Eiendeler holdt for salg	29	9.287	8.287
Sertifikater og obligasjoner	21,23	456.903	513.037
Aksjer og fondsandeler (tilgjengelig for salg)	21,23,25	88.461	84.397
Eierinteresser i tilknyttede selskaper	27	15.511	14.641
Utsatt skattefordel	20	810	3.476
Varige driftsmidler	28	25.728	26.986
Andre eiendeler		38	47
Forskuddsbetalinger og opptjente inntekter		11.915	13.151
SUM EIENDELER		5.090.662	5.120.305
Gjeld til kredittinstitusjoner	22,30	169	598
Innskudd fra kunder	22,31	3.767.196	3.724.721
Verdipapirgjeld	22,32	685.617	799.465
Annen gjeld	33	15.683	11.800
Betalbar skatt	20,22	11.731	12.350
Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter		9.387	8.982
Finansielle derivater	26	2.326	2.826
Avsetninger til forpliktelser og kostnader	34	-	7.920
Ansvarlig lånekapital	22,35	25.000	25.000
Sum gjeld		4.517.109	4.593.662
Egenkapitalbeviskapital	36	68.790	68.790
Overkursfond		766	766
Annen innskutt egenkapital	35	125.000	125.000
Sum innskutt egenkapital		194.556	194.556
Utjevningsfond		7.288	2.114
Sparebankens fond		336.845	299.277
Gavefond		-	500
Fond for urealiserte gevinster		16.922	16.606
Fond for vurderingsforskjeller		3.105	1.383
Utbytte		3.439	3.439
Annen egenkapital		11.398	8.768
Sum opptjent egenkapital		378.997	332.087
Sum egenkapital		573.553	526.643
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		5.090.662	5.120.305

Bjørkelangen, 31. desember 2016 /9. februar 2017

I styret for Høland og Setskog Sparebank

Jarle Bergsjø
Styrets leder

John-Ivar Udnesseter

Liv Torhild Lorentzen

Ragnhild Hauglum

Åsmund Krogstad

Siri Hidle

Øystein Heggedal

John Sigurd Bjørknes
Adm. banksjef

Egenkapitaloppstilling
(Beløp i 1000 kr)

	Egenkapital bevis	Egeneide egenkap bevis	Overkurs- fond	Fondsobl .	Utjevnings fond	Utbytte	Sparebanken s fond	Gaver	vurdering sforskjelle r	Fond for urealiserte gevinster	Annen Egenkapita l	Sum egenkapital
Sum egenkapital 31.12.2014	68.790	-510	766	125.000	243	7.169	278.514	1.500	385	14.241	5.367	376.466
Utbetalt i 2015		510				-7.169		-1.500				-8.159
Renter fondsobligasjon				-5.623								
Estimatendring pensjon											3.401	3.401
Resultat 2015				5.623	1.871	3.439	20.763	500	998	2.365		35.559
Sum egenkapital 31.12.2015	68.790	-	766	125.000	2.114	3.439	299.277	500	1.383	16.606	8.768	526.643
Utbetalt i 2016						-3.439		-500				-3.938
Renter fondsobligasjon				-5.359								-5.359
Endring pensjonsordning					-591		-2.038				2.629	-
Resultat 2016				5.359	5.765	3.439	39.606		1.722	316		56.207
Sum egenkapital 31.12.2016	68.790	-	766	125.000	7.288	3.439	336.845	-	3.105	16.922	11.397	573.553

-

Kontantstrømoppstilling	2016	2015
<i>(beløp i 1000 kroner)</i>		
<i>Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter</i>		
Renteinnbetalinger, provisjonsinnbetaling og gebyrer fra kunder	179.189	197.561
Renteutbetalinger, provisjonsinnbetaling og gebyrer til kunder	-64.008	-85.504
Utbetalinger av renter på andre lån	-21.575	-32.553
Innbetalinger av renter på andre utlån	8.412	13.596
Innbetalinger av utbytte, andeler	5.828	5.227
Innbetalinger andre inntekter	23.082	27.898
Utbetalinger til andre leverandører for varer og tjenester	-41.537	-28.072
Utbetalinger til ansatte, pensjonsinnretninger, arbeidsgiveravgift, skattetrekk m.m.	-29.230	-32.245
Utbetalinger av skatter	-11.870	-12.194
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	48.291	53.714
<i>Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter</i>		
Utbetalinger på utlån til og fordring på andre finansinstitusjoner	-50.332	165.587
Utbetalinger av nedbetalingslån til kunder	31.188	-160.835
Innbetaling ved salg av aksjer og andeler i andre foretak		9.708
Innbetalinger ved salg av andre verdipapirer med kort løpetid - netto	62.053	123.057
Innbetaling vedrørende aksjer i tilknyttet selskap	-1.089	-572
Utbetaling ved overtatt eiendom	-1.000	636
Innbetaling ved salg av driftsmidler m.v.		894
Utbetalinger ved kjøp av driftsmidler m.v.	-571	-2.460
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	40.249	136.015
<i>Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter</i>		
Innbetalinger av innskudd fra kunder	42.475	-3.440
Innbetalinger på innskudd fra Norges Bank og finansinstitusjoner		552
Utbetaling på innskudd fra Norges Bank og finansinstitusjoner	-429	
Utbetaling av ansvarlig lånekapital - fondsobligasjon	-7.144	-40.000
Innbetaling av ansvarlig lånekapital - fondsobligasjon		
Innbetalinger ved utstedelse av obligasjonsgjeld		
Utbetalinger ved tilbakebetalinger av obligasjonsgjeld/sertifikater	-113.848	-142.934
Utbetalt utbytte til egenkapitalbevisiere	-3.439	-7.169
Utbetaling gaver av overskudd	-500	-1.500
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-82.885	-194.491
Netto kontantstrøm for perioden	5.655	-4.762
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	63.676	68.438
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens	69.331	63.676

NOTER

Note 1 Generell informasjon
Note 2 Regnskapsprinsipper
Note 3 Anvendelse av estimater og skjønnsmessige vurderinger
Note 4 Segmentinformasjon
Note 5 Kapitalstyring og kapitaldekning
Note 6 Risikostyring

Kredittrisiko

Note 7 Kredittrisiko
Note 8 Utlån fordelt på kundegrupper og geografi
Note 9 Nedskrevne engasjementer fordelt på kundegruppe
Note 10 Nedskrivninger og tap på utlån

Likviditetsrisiko

Note 11 Likviditetsrisiko

Markedsrisiko

Note 12 Renterisiko
Note 13 Valutarisiko
Note 14 Kursrisiko
Note 15 Finansielle derivater

Resultatregnskap

Note 16 Renteinntekter og rentekostnader
Note 17 Andre inntekter
Note 18 Lønn, pensjon og sosiale kostnader
Note 19 Andre driftskostnader
Note 20 Skattekostnad og utsatt skattefordel

Balanse

Note 21 Kategorier av finansielle instrumenter
Note 22 Virkelig verdi på finansielle instrumenter til amortisert kost
Note 23 Finansielle instrumenter bokført til virkelig verdi
Note 24 Obligasjoner, sertifikater og andre rentebærende verdipapirer
Note 25 Aksjer
Note 26 Finansielle derivater
Note 27 Tilknyttet selskap
Note 28 Varige driftsmidler
Note 29 Eiendeler holdt for salg
Note 30 Gjeld til kredittinstitusjoner
Note 31 Innskudd fra og gjeld til kunder
Note 32 Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer
Note 33 Annen gjeld
Note 34 Pensjonsforpliktelser
Note 35 Fondsobligasjoner og ansvarlig kapital
Note 36 Egenkapital

Poster utenfor balansen

Note 37 Betingede forpliktelser
Note 38 Egenkapitalbevis og egenkapitalbevisiere
Note 39 Fortjeneste pr. egenkapitalbevis
Note 40 Hendelser etter balansedagen
Note 41 Transaksjoner med nærstående parter
Note 42 Ytelser til ledende ansatte

NOTE 1 Generell informasjon

Høland og setskog Sparebank er en egenkapitalbevisbank notert på Oslo Børs. Banken tilbyr banktjenester for person- og bedriftsmarkedet i Norge. Bankens hovedkontor har besøksadresse Sparebankgården, 1940 Bjørkelangen.

Regnskapet for 2016 ble godkjent av styret 9. februar 2017.

NOTE 2 Regnskapsprinsipper

GRUNNLAG FOR UTARBEIDELSE AV REGNSKAPET

Banken avlegger regnskap i samsvar med IFRS, International Reporting Standards, som er godkjent av EU og er obligatorisk for årsregnskap som avlegges pr 31.12.2016. Tilleggskrav til noter som følger av lov og forskrift for norske banker er hensyntatt. Regnskapet er basert på historisk kost-prinsippet med unntak av: finansielle eiendeler tilgjengelige for salg og finansielle eiendeler og forpliktelser (herunder derivater) vurdert til virkelig verdi over resultatet.

Endringer i regnskapsprinsipper og opplysninger

a) Nye og endrede standarder implementert i 2016

Nye og endrende standarder som er obligatoriske for første gang i 2016 regnskapet har ikke påvirket regnskapet eller noteopplysninger i vesentlig grad.

Banken har i 2016 regnskapet endret presentasjon av utstedte fondsobligasjoner. Endringen er gjort med tilbakevirkende kraft. Bakgrunnen for endringen er at banken har vurdert klassifiseringen av fondsobligasjonen på ny. Låneavtalen åpner for at banken kan velge å ikke betale renter eller hovedstol ved forfall. Fondsobligasjonen tilfredsstiller dermed ikke kravene til en finansiell forpliktelse etter IFRS. Fondsobligasjonen presenteres derfor som en del av egenkapitalen, betale renter på fondsobligasjonen vises som en disponering i egenkapitalen.

Regnskapsmessig effekt av endringen i 2015 regnskapet er som følger:

Egenkapital 01.01.2015 er økt med MNOK 125.000

Rentekostnad er redusert med MNOK 7.703

Egenkapital 31.12.2015 er økt med MNOK 125.000

b) Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor foretaket ikke har valgt tidlig anvendelse

Foretaket har ikke foretatt tidlig anvendelse av nye endrede IFRS'er eller IFRIC-fortolkninger

Vedtatte standarder som vil få vesentlig innvirkning på bankens årsregnskap

IFRS 9 Finansielle instrumenter

Bakgrunn

I juli 2014 ble IFRS 9 Finansielle instrumenter utgitt av IASB. Denne standarden vil erstatte IAS 39 for regnskapsperioder som begynner etter 1. januar 2018. Banken er en del av Eika gruppen og bruker gruppens banksystemer. Eika Gruppen har startet et prosjekt i samarbeid med sin programvareleverandør SDC for å tilpasse systemet til de endrede kravene som følger av IFRS 9. I følge prosjektplanen vil en rapport være klar 31. mars 2017, som vil vise beregnet effekt av de nye kravene som følge av den nye standarden.

Klassifisering og måling

I forhold til klassifisering og måling krever den nye standarden at alle finansielle eiendeler som er pengekrav klassifiseres basert på en vurdering av banken forretningsmodell og kontantstrømmene knyttet til de ulike instrumentene. Kategoriene i IAS 39 vil erstattes av virkelig verdi over resultatet, virkelig verdi over utvidet resultat og regnskapsføring til amortisert kost. Banken foreløpig vurdering er at hele eller tilnærmet hele utlånsporteføljen vil kvalifisere til regnskapsføring til amortisert kost, mens øvrige finansielle eiendeler som i hovedsak er likviditetsporteføljen vil sannsynligvis bli behandlet som virkelig verdi over resultatet.

Tapsavsetninger

IFRS 9 endrer reglene for tapsavsetninger på en vesentlig måte i forhold til kravene i IAS 39. Etter IFRS 9 skal tapsavsetninger foretas basert på en forventet tapsmodell, i motsetning til påløpt/opphørt tap som følger av IAS 39. Banken vil i henhold til den nye regelverket være pålagt å regnskapsføre en avsetning for forventet tap på alle utlån. Tapsavsetningen vil i utgangspunktet (ved førstegangsinnregning) være basert på forventet tap basert på tapshendelser knyttet til sannsynligheten for tapshendelser som forventes kunne inntreffe i løpet av de neste 12 månedene. Dersom kredittrisikoen knyttet til et utlån endres vesentlig etter etablering, må tapsavsetningen økes til forventet tap knyttet til tapshendelser som forventes å oppstå i løpet av løpetiden til de aktuelle lånene.

Banken vil anvende de løsninger som fremkommer i basert på tilpasningene som gjøres av EIK/ SDC i forhold til systemtilpasninger med tanke på identifisering av utlån hvor kredittrisikoen er vesentlig endret fra etableringstidspunktet. Endringer i kredittrisiko vil vurderes i forhold til etablert system for kredittvurdering og endringer i forhold til betalingsstatus hos den aktuelle kunden. For å beregne forventet tap vil banken ta utgangspunkt i risikoen for tapshendelser i løpet av utlånenes levetid. Forventet tap vil bli beregnet basert på nåverdien av det forventede reduksjonen i fremtidige kontantstrømmer som følge av tapshendelser, neddiskontert med effektiv rente på de aktuelle lånene.

Banken vil i tråd med reglene i IFRS 9 foreta en inndeling av sine lån i 3 steg basert på status i forhold til nedskrivningsreglene.

Steg 1. Utlån hvor det kredittrisikoen ikke er vesentlig endret siden innvilgelse

Tapsavsetning for disse lånene vil være forventet tap basert på forventet tap knyttet til tapshendelser som forventes kunne inntreffe i løpet av neste 12 måneder.

Steg 2. Utlån hvor det kredittrisikoen er vesentlig endret siden innvilgelse

Tapsavsetning for disse lånene vil være forventet tap basert på forventet tap knyttet til tapshendelser som forventes kunne inntreffe i løpet av levetiden til de disse lånene.

Steg 3. Utlån hvor det har inntruffet en tapshendelse.

Tapsavsetning for disse lånene vil være forventet tap basert på forventet tap knyttet til tapshendelser som forventes kunne inntreffe i løpet av levetiden for disse lånene. I tillegg vil inntektsføring av renter knyttet til disse lånene baseres på nedskrevet verdi av lånene.

Steg 1

Under IAS 39 har banken foretatt gruppevis avsetninger for påløpt tap som ikke er identifisert. Formålet med disse avsetningene er å dekke påløpt tap på lån som hvor tapshendelser har inntruffet, men hvor dette ikke er avdekket. Gruppevisavsetninger er beregnet basert på 12 måneders forventet tap. Under IFRS 9 vil avsetninger for forventet tap for lån på lån i steg 1 bli fortatt basert på forventet tapshendelser som forventes inntreffe neste tolv månedersperiode. Perioden som legges til grunn i IFRS 9 modellen og i eksisterende modellen vil være den samme, størrelsen på de tapsavsetningene vil kunne avvike basert på føringene i IFRS 9. Banken er foreløpig ikke ferdigstilt sine analyser. Foreløpig vurdering er at tapsavsetninger i steg 1 ikke vil avvike vesentlig fra gruppevis avsetninger i dagens modell.

Steg 2

IFRS 9 krever at det foretas avsetning for forventet tap i hele løpetiden på lån hvor kredittrisikoen har økt betydelig fra etableringstidspunktet. I eksisterende modellen under IAS 39 foreligger ingen lignende avsetning. Avsetninger i denne kategorien vil komme i tillegg til eksisterende tapsavsetninger. Banken vil basere vurdering av endret kredittrisiko på betalingsstatus og bevegelse i forhold til interne vurderingsmodellen. Hvordan denne vurderingen blir operasjonalisert er foreløpig ikke avklart. Bankens låneporteføljer består i hovedsak av utlån til privatpersoner i områder med stabil/lav ledighet, og kortsiktig finansiering til eiendomsprosjekter i områder med høy prisstigning. Foreløpig vurdering er at omfanget av lån i dette steget vil bli begrenset.

Steg 3

Lån i steg 3 vil være de hvor det foreligger objektive bevis for verdifall. Denne gruppen vil være sammenfallende med tilsvarende gruppe under eksisterende modell under IAS 39.

Framoverskuende informasjon

IFRS 9 krever at framoverskuende informasjon inkluderes i vurdering av forventede tapsavsetninger. Hvordan dette vil innarbeides i modellen er foreløpig ikke konkludert. Banken vil vurdere forhold som arbeidsledighet, KPI, rentenivå og prisutvikling på hus, men det er foreløpig ikke avklart hvordan dette vil innarbeides i modellen.

Kapitalstyring

Banken vurderer hvordan de nye tapsavsetningsreglene vil påvirke bankens kapitaldekning. De endelige effektene er foreløpig ikke avklart. Dagens kapitaldekning er på 20,1 %. Tapsavsetninger utgjør kroner 22 376, som tilsvarer 4,1 % av ansvarlig kapital. Foreløpige vurdering tilsier at økt tapsavsetning som følge av endrede regler vil være vesentlig lavere en 50%.

Forøvrig er det ingen andre IFRS-er eller IFRIC-fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å ha en vesentlig påvirkning på regnskapet. Vesentlige endringer som IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter og IFRS 16 Leieavtaler påvirker i liten grad bankens regnskap. Dette som en følge av at inntekter er knyttet til utlån regulert av IFRS 9 og at banken i liten grad har leie utstyr eller eiendeler.

Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper

De prinsippene som omtales her er anvendt konsistent for alle rapporterte perioder. Regnskapet er presentert i norske kroner, og alle tall er vist i hele tusen, med mindre annet er spesifikt angitt.

SEGMENTINFORMASJON

Driftssegmenter rapporteres slik at de er i overensstemmelse med rapporterbare segmenter i henhold til den interne rapporteringen i Høland og Setskog Sparebank.

INTEKTSFØRING

Renteinntekter inntektsføres ved bruk av effektiv rentemetode. Dette innebærer løpende inntektsføring av renter med tillegg av amortisering av etableringsgebyrer. Den effektive renten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid. Kontantstrømmene inkluderer etableringsgebyrer, samt eventuelt restverdi ved utløpet av forventet løpetid.

Inntektsføring av renter etter effektiv rentemetode benyttes for balanseposter som vurderes til amortisert kost. For rentebærende balanseposter som vurderes til virkelig verdi over resultatet inntektsføres den nominelle renten løpende, mens verdiendringer regnskapsføres ved periodeslutt. Renteinntekter på nedskrevne engasjementer beregnes som effektiv rente av nedskrevet verdi.

Renteinntekter på finansielle instrumenter klassifisert som utlån inkluderes på linjen for netto renteinntekter.

Gebyrer og provisjoner resultatføres etter hvert som tjenesten ytes. Gebyrer for etablering av låneavtaler inngår i kontantstrømmene ved beregning av amortisert kost og inntektsføres under netto renteinntekter etter effektiv rentemetode. I andre driftsinntekter inngår blant annet gebyrer og provisjoner knyttet til betalingsformidling, kredittformidling og verdipapirtjenester. Resultatføringen skjer når tjenestene er levert.

Utbytte fra investeringer resultatføres på tidspunkt utbyttet er vedtatt på generalforsamlingen.

Leieinntekter inntektsføres løpende, etter hvert som de opptjenes.

FINANSIELLE INSTRUMENTER – INNREGNING OG FRAREGNING

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes når banken blir part i instrumentets kontraktsmessige vilkår. Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmer fra de finansielle eiendelene utløper, eller når foretaket overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Finansielle forpliktelser fraregnes på det tidspunkt rettighetene til de kontraktsmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

FINANSIELLE INSTRUMENTER -KLASSIFISERING

Ved første gangs regnskapsføring blir finansielle instrumenter klassifisert i en av de følgende kategorier, avhengig av typen instrument og formålet med investeringen.:

Finansielle eiendeler klassifiseres i gruppene:

- Finansielle eiendeler til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet
- Finansielle eiendeler bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdi endringer over resultatet
- Utlån og fordringer, balanseført til amortisert kost
- Finansielle instrumenter tilgjengelig for salg vurdert til virkelig verdi

Finansielle forpliktelser klassifiseres som:

- Finansielle forpliktelser til virkelig verdi med verdiendringer over resultat
- Andre finansielle forpliktelser målt til amortisert kost

Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi med verdiendringer over resultatetregnskapet har

Finansielle eiendeler og forpliktelser klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet dersom de holdes for omsetning eller øremerkes til dette ved førstegangsinnregning. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser kan øremerkes til virkelig verdi over resultatet dersom:

- klassifiseringen reduserer en mismatch i måling eller innregning som ellers ville ha oppstått som følge av ulike regler for måling av eiendeler og forpliktelser
- de finansielle eiendelene inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi Banken har en investeringsportefølje med aksjer og obligasjoner som er øremerket til virkelig verdi ved førstegangsinnregning, og som løpende styres og måles til virkelig verdi. Dette er i tråd med styrets godkjente risiko- og investeringsstrategi og informasjon basert på virkelig verdi rapporteres regelmessig til bankens ledelse og styret.

Banken har innvilget utlån med fastrente som er sikret gjennom rentebytteavtaler. I regnskapet er verdien av rentebytteavtaler vurdert til virkelig verd. For å unngå mismatch i måling/innregning er derfor også tilhørende utlån vurdert til virkelig verdi. Derivater balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt derivatkontrakten inngås, - og deretter løpende til virkelig verdi. Derivater i balansen er utelukkende rentebytteavtaler (renteswapper), Realiserte gevinster/(tap) og endringer i estimerte verdier på derivater medtas i regnskapet under "Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter" i den perioden de oppstår. Mens realiserte gevinster /(tap) klassifiseres som renteinntekter / (rentekostnader). Transaksjonsutgifter innregnes i resultatet når de påløper. Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi på rapporteringstidspunktet.

I kategorien til virkelig verdi over resultatet inngår klassene aksjer og andeler, fastrenteutlån, sertifikater, obligasjoner, og derivater.

Et innebygd derivat separeres fra vertskontrakten og regnskapsføres som et derivat hvis og bare hvis alle følgende forutsetninger er oppfylt:

De økonomiske kjennetegnene og den økonomiske risikoen ved det innbygde derivatet ikke er nært relatert til de økonomiske kjennetegnene og den økonomiske risikoen til vertskontrakten.

Et separat instrument med de samme betingelser som det innebygde derivatet ville tilfredsstilt definisjonen av et derivat.

Det kombinerte instrumentet (hovedkontrakt og innebygd derivat) ikke blir målt til virkelig verdi med endringer i verdien innregnet i resultatet.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er ikke-derivative finansielle eiendeler som er anskaffet for annet formål enn trading, og har ved førstegangsinnregning blitt plassert i denne kategorien, eventuelt ikke blitt plassert i noen annen kategori. Etter førstegangsinnregning måles finansielle eiendeler i denne kategorien til virkelig verdi, og gevinst eller tap innregnes i andre inntekt. Dersom verdifall er vesentlig eller forventes å vedvare, føres nedskrivning over resultatet. Det benyttes skjønn for å fastsette hva som er vesentlig eller forventes å vedvare. Likvel anses et verdifall som er større enn 20% som vesentlig. Er verdifallet estimert til å vare over et år anses det som langvarig, mens mindre enn ett halvt år ikke anses som langvarig. I denne kategorien inngår enkelte investeringer i aksjer, egenkapitalbevis og eiendomsfond.

Finansielle forpliktelser til amortisert kost

Finansielle forpliktelser måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode. Der hvor tidshorisonten for den finansielle forpliktelsens forfallstidspunkt er relativt kort benyttes den nominelle renten ved beregning av amortisert kost. I kategorien finansielle forpliktelser til amortisert kost inngår klassene innskudd fra og forpliktelser overfor kunder og rentebærende forpliktelser som sertifikat- og obligasjonsgjeld.

MÅLING

Måling til virkelig verdi

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som omsettes i aktive markeder fastsettes ved slutten av rapporteringsperioden med henvisning til noterte markedspriser eller kurser fra forhandlere av finansielle instrumenter, uten fradrag for transaksjonskostnader. Markedet er aktivt dersom det er mulig å fremskaffe eksterne observerbare priser, kurser eller renter og disse prisene representerer faktiske og hyppige markedstransaksjoner.

For finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked, fastsettes den virkelige verdien ved hjelp av en egnet verdsettingsmetode. Slike verdsettingsmetoder omfatter bruk av nylig foretatte markedstransaksjoner på

armlengdes avstand mellom velinformerte og frivillige parter, dersom slike er tilgjengelige, henvisning til løpende virkelig verdi av et annet instrument som er praktisk talt det samme, diskontert kontantstrømsberegning eller andre verdsettelsesmodeller. I den grad observerbare markedspriser er tilgjengelig for variabler som inngår i verdsettelsesmodeller, så benyttes disse.

En analyse av virkelig verdi av finansielle instrumenter og ytterligere detaljer om målingen av disse oppgis i egen note i forbindelse med avleggelse av årsregnskapet.

Måling til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi, måles til amortisert kost, og inntektene beregnes etter instrumentets effektive rente. Den effektive renten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid.

Kontantstrømmene inkluderer etableringsgebyrer og direkte, marginale transaksjonskostnader som ikke direkte betales av kunden, samt eventuell restverdi ved utløpet av forventet løpetid. Amortisert kost er nåverdien av slike kontantstrømmer neddiskontert med den effektive renten.

Måling av finansielle garantier

Ustedte finansielle garantier vurderes til virkelig verdi, som ved første gangs regnskapsføring anses å være mottatt vederlag for garantien. Ved etterfølgende måling vurderes uvedte finansielle garantier til det høyeste beløp av mottatt vederlag for garantien med fradrag for eventuelle resultatførte amortiseringer og beste estimat for vederlag ved eventuell innfrielse av garantien.

Nedskrivning av finansielle eiendeler

På hver balansedag vurderer banken om det foreligger objektive indikasjoner på at de finansielle eiendelene har vært utsatt for kreditttap. Objektive bevis for kreditttap for individuelle utlån inkluderer blant annet:

- vesentlige finansielle problem hos debitor
- betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd
- innvilget utsettelse med betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller i andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor
- det ansees som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debitors bo blir tatt under konkursbehandling

Utlån som ikke har vært gjenstand for individuelle vurderinger for verdifall, vurderes samlet i grupper. Utlån som er vurdert individuelt, men hvor nedskrivning ikke er foretatt, blir også vurdert i grupper. Gruppene er definert som utlån med like risiko- og verdiegenskaper basert på inndeling av kundene etter hovednæringer samt risikoklasse.

Grupper av utlån nedskrives for verdifall dersom det foreligger objektive bevis som:

- det skjer dramatiske markedsendringer i en risikoklasse der banken har grupper av utlån
- det skjer vesentlige endringer i rammebetingelsene som utvilsomt får praktiske konsekvenser for en gruppe av lånekunder
- negative endringer i betalingshistorikk for låntakere i gruppen
- nasjonale eller lokale økonomiske forhold som står i forbindelse med mislighold av utlånene i gruppen

Dersom det foreligger objektive bevis for verdifall for enkelt utlån eller grupper av utlån, er lånene nedskrevet.

Nedskrivningsbeløp beregnes som forskjell mellom balanseført verdi og nåverdi av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med lånets effektive rente. Den effektive renten som benyttes for neddiskontering blir ikke justert som følge av endring i lånets kredittrisiko og lånebetingelser. Nedskrivning er klassifisert som tap på utlån. Renteinntekter resultatføres etter effektiv rentemetode.

Overtagelse av eiendeler

Eiendeler som overtas i forbindelse med oppfølging av misligholdte og nedskrevne engasjementer, verdsettes ved overtagelsen til virkelig verdi. Slike eiendeler klassifiseres i balansen etter sin art. Etterfølgende verddivurdering og klassifisering av resultateffekter følger prinsippene for den aktuelle eiendelen.

Presentasjon av resultatposter knyttet finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi

Realiserte gevinster/(tap) samt endringer i estimerte verdier på finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet, - inkludert utbytte, medtas i regnskapet under "Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter" i den perioden de oppstår. Verdiendringer på finansielle instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg føres mot andre inntekter og kostnader. Når finansielle instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg selges eller nedskrives, føres samlet verdiregulering som er ført mot andre inntekter og kostnader over resultatet som gevinst/(tap) fra investeringer i finansielle instrumenter. Utbytte på aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg føres over resultatet når bankens rett til utbytte er fastslått.

Sikringsbokføring

Høland og Setskog Sparebank benytter ikke sikringsbokføring.

Motregning

Finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser motregnes og presenteres bare når banken har en juridisk håndheverbar

rett til å motregne og når banken har til hensikt å gjøre opp på nettogrunnlag. Inntekter og kostnader motregnes ikke med mindre det kreves eller tillates i henhold til IFRS.

VALUTA

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til kursen på transaksjonstidspunktet. Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved å benytte balansedagens kurs. Ikke-pengeposter som måles til historisk kurs uttrykt i utenlandsk valuta, omregnes til norske kroner ved å benytte valutakursen på transaksjonstidspunktet. Ikke-pengeposter som måles til virkelig verdi uttrykt i utenlandsk valuta, omregnes til valutakursen fastsatt på balansetidspunktet. Valutakursendringer resultatføres løpende i regnskapsperioden.

Regnskapet presenteres i norske kroner, som er bankens funksjonelle valuta.

VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler omfatter bygninger, tomter og driftsløsøre, og er vurdert til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger. Anskaffelseskost for varige driftsmidler er kjøpspris, inkludert avgifter /skatter og kostnader direkte knyttet til å sette anleggsmiddelet i stand for bruk. Utgifter påløpt etter at driftsmidlet er tatt i bruk, slik som løpende vedlikehold, resultatføres, mens øvrige utgifter som forventes å gi fremtidige økonomiske fordeler, blir balanseført. Det er benyttet lineære avskrivninger for å allokere kostpris over driftsmidlenes brukstid.

IMMATERIELLE EIENDELER

Utvikling av programvare balanseføres og klassifiseres som immaterielle eiendeler dersom det er sannsynlig at de forventede, fremtidige verdier som kan henføres til eiendelen, vil tilflyte foretaket og at eiendelens anskaffelseskost kan måles på en pålitelig måte. Ved utvikling av programvare utgiftsføres bruk av egne ressurser, forprosjektering, implementering og opplæring. Balanseført, egenutviklet programvare avskrives over anslått levetid.

NEDSKRIVNING AV MATERIELLE OG IMMATERIELLE EIENDELER

Ved hvert rapporteringstidspunkt og dersom det foreligger indikasjoner på fall i materielle og immaterielle eiendeler

NOTE 3 Anvendelse av estimater og skjønnsmessige vurderinger

Estimater og skjønnsmessige vurderinger vurderes løpende og er basert på historisk erfaring og andre faktorer. For regnskapsformål benytter banken estimater og antagelser om fremtiden. Regnskaps- estimatene kan avvike fra de oppnådde resultater, men de er basert på beste estimat på tidspunkt for regnskapsavleggelsen. Estimater og antagelsene som har betydelig risiko for vesentlig å påvirke balanseført verdi av eiendeler eller forpliktelser er behandlet nedenfor. Nedenfor gjennomgås de mest vesentlige skjønnsmessige vurderingene, som bankens ledelse legger til grunn ved avleggelse av regnskapet.

Nedskrivning på utlån og garantier

Dersom objektive indikasjoner kan identifiseres, beregnes nedskrivning på utlån som forskjellen mellom regnskapsført verdi i balansen og forventede fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med lånets effektive rente. Estimerte fremtidige kontantstrømmer baseres på erfaringsmateriale og skjønn basert på faktiske forhold på balansedagen. Både makroøkonomiske forhold og forhold knyttet til de utsatte engasjementene vurderes. Det er knyttet betydelig usikkerhet til de skjønnsmessige vurderinger som er lagt til grunn for fremtidige kontantstrømmer, og derfor kan endelig utfall avvike fra den vurderingen som er gjort. Det vises til note 10 for oversikt over nedskrivning på utlån og garantier.

Individuelle nedskrivninger

Banken gjennomgår hele bedriftsporteføljen årlig, og store og spesielt risikable engasjementer gjennomgås løpende. Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt eller dersom de har dårlig betalingshistorikk. Ved estimering av nedskrivning på enkelt kunder vurderes både aktuell og forventet fremtidig finansiell stilling, og for engasjementer i bedriftsmarkedet også markedssituasjonen for kunden, aktuell sektor og markedsforhold generelt. Muligheten for rekapitalisering, restrukturering og refinansiering vurderes også. Samlet vurdering av disse forholdene legges til grunn for estimering av fremtidig kontantstrøm. Kontantstrømmene estimeres over en periode som fastsettes individuelt for den aktuelle kunden, eller gruppe kunder dersom dette er likhetstrekk knyttet til kundene. Banken avsetter for individuelle tap dersom det foreligger en objektiv indikasjon på kredittap. Ved vurdering av tapsavsetningen hefter det usikkerhet ved estimering av tidspunkt og beløp for fremtidige kontantstrømmer inkludert verdsettelse av sikkerhetsverdier.

Gruppevise nedskrivninger

Ved hvert balansetidspunkt estimeres verdifall for engasjementer som ikke er fanget opp av individuelle vurderinger. Engasjementer som er vurdert individuelt og hvor det ikke er foretatt individuell nedskrivning inngår også i denne kategorien. Engasjementene inndeles i kundegrupper hvor makroøkonomiske forhold i hovedsak antas å påvirke kundene likt. Forventet fremtidig kontantstrøm estimeres på bakgrunn av forventet tap og estimat for konjunktursituasjonen for de respektive kundegruppene. Forventet tap er basert på tapserfaring innenfor kundegruppene.

Nedskrivning på tilgjengelig for salg instrumenter

Banken vurderer at tilgjengelig for salg instrumenter har et nedskrivningsbehov ved et vesentlig eller langvarig verdifall som gjør at instrumentets virkelige verdi er lavere enn kostpris. Vurderingen av hva som er vesentlig eller langvarig baserer seg på skjønn. For å utøve dette skjønn vurderes blant annet den normale volatiliteten til instrumentet. I tillegg kan en nedskrivning være relevant når det er bevis for en forringelse av investeringsobjektets økonomiske tilstand, bransje eller sektorforhold, endring i teknologi og operasjonelle eller finansielle kontantstrømmer.

Virkelig verdi i ikke aktive markeder

Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke er notert i et aktivt marked er verdsatt ved bruk av verdsettelsesteknikker. Verdsettelsesteknikker (for eksempel modeller) som er benyttet for å bestemme virkelig verdi er vurderes periodisk opp mot utvikling i verdi av lignende instrumenter, og gjennomførte transaksjoner i samme papir. I den grad det er praktisk mulig benyttes observerbare data, men på områder som kredittrisiko volatilitet og korrelasjoner må det benyttes estimater. Endring i forutsetningene om disse faktorene kan påvirke virkelig verdi på finansielle instrumenter. For flere detaljer se note 23.

Overtatte eiendeler

Overtatte eiendeler er eiendeler som overtas av banken i forbindelse med oppfølging av misligholdte eller nedskrevne engasjementer. Ved overtagelsen verdsettes eiendelene til antatt realisasjonverdi. Eventuelt avvik fra balanseført verdi av misligholdt eller nedskrevet engasjement ved overtagelse klassifiseres som nedskrivning på utlån. Overtatte eiendeler balanseføres etter sin art. Ved overtagelse av aksjer eller andeler vurderes eieandelen etter prinsippene beskrevet i note 2. Ved endelig avhendelse resultatføres avviket fra balanseført verdi i henhold til eiendommens art i regnskapet.

Note 4 Segmentinformasjon

Segmentinformasjon rapporteres i henhold til IFRS 8. Basert på kriteriene i IFRS 8 har banken rapporteringspliktige driftssegmenter, PM (privatmarked) og BM (bedriftsmarked). Disse representerer bankvirksomheten fordelt på to kundegrupper. Generell finansiell rådgivning inngår i disse segmentene, samt inntekter knyttet til disse kundegruppene. Øvrige virksomhet presenteres samlet, og er i hovedsak knyttet til fellestjenester og plasseringer.

Regnskapsprinsipper som anvendes for utarbeidelse av segmentinformasjon er de samme som beskrevet i note 2. Fundingkostnader er ufordelt.

Banken har kun virksomhet i Norge. Bankens øverste beslutningstaker er administrerende banksjef.

2016				
Resultat	PM	BM	Ufordelt	Total
Netto rente- og kredittprov. innt.	59.253	55.946	-13.181	102.018
Utbytte/resultat abdek tilkn. selskap			5.828	5.828
Netto provisjonsinntekter	6.241	3.085	14.790	24.116
Inntekter verdipapirer			4.420	4.420
Andre inntekter			1.092	1.092
Sum andre driftsinntekter	6.241	3.085	26.130	35.456
Sum driftskostnader			-53.949	-53.949
Av- og nedskrivninger			-1.829	-1.829
Resultat før tap				81.696
Tap på utlån	-2.968	-10.710		-13.678
Gevinst aksjer			3.401	3.401
Resultat før skatt				71.419
Balanse	PM	BM	Ufordelt	Total
Brutto utlån	2.948.543	1.425.859		4.374.402
Individuelle nedskrivninger	-2.865	-1.800		-4.665
Gruppevise nedskrivninger	-4.520	-13.191		-17.711
Utlån til kunder	2.941.158	1.410.868		4.352.026
Øvrige eiendeler			738.636	738.636
Sum eiendeler	2.941.158	1.410.868	738.636	5.090.662
Innskudd	2.333.504	1.433.692		3.767.196
Øvrig gjeld og egenkapital			1.323.466	1.323.466
Sum gjeld og egenkapital	2.333.504	1.433.692	1.323.466	5.090.662

2015				
Resultat	PM	BM	Ufordelt	Total
Netto rente- og kredittprov. innt.	62.588	49.398	-11.183	100.803
Netto provisjonsinntekter	6.280	2.934	15.721	24.935
Inntekter verdipapirer			-2.778	-2.778
Andre inntekter			1.781	1.781
Sum andre driftsinntekter	6.280	2.934	14.724	23.938
Sum driftskostnader			-67.603	-67.603
Av- og nedskrivninger			-1.868	-1.868
Resultat før tap				55.270
Tap på utlån	-8.209	-1.411		-9.620
Gevinst aksjer			144	144
Resultat før skatt				45.794
Balanse	PM	BM	Ufordelt	Total
Brutto utlån	2.898.567	1.513.232		4.411.799
Individuelle nedskrivninger	-4.815	-1.000		-5.815
Gruppevise nedskrivninger	-4.348	-19.349		-23.697
Utlån til kunder	2.889.404	1.492.883		4.382.287
Øvrige eiendeler			738.018	738.018
Sum eiendeler	2.889.404	1.492.883	738.018	5.120.305
Innskudd	2.184.094	1.540.627		3.724.721
Øvrig gjeld og egenkapital			1.395.584	1.395.585
Sum gjeld og egenkapital	2.184.094	1.540.627	1.395.584	5.120.305

Note 5 Kapitalstyring og kapitaldekning

Kapitalstyring

Banken har følgende målsetninger for kapitalstyringen:

- 1) Overholde eksterne krav til kapitaldekning fastsatt av regulerende myndigheter.
- 2) Sikre bankens evne til å fortsette som en solid frittstående bank
- 3) Opprettholde en tilstrekkelig kapitalbase for å understøtte utviklingen av bankens virksomhet
- 4) Opprettholde en tilstrekkelig kapitalbase til at denne bidrar til at prisen på bankens egen finansiering blir på et akseptabelt nivå
- 5) Finanstilsynets Pilar 2-krav er 14,5 % pr. 31.12.16, og 14,9 % pr. 30.06.17.
Dette er miniumskrav, og banken målsetter god styringsmargin over tid.
Banken gjør årlige vurderinger av målsatte nivå i ICAAP.

Ansvarlig kapital	31.12.2016	31.12.2015
Sparebankens fond	336.845	299.277
Overkursfond	766	766
Utjevningsfond	7.288	2.114
Annen egenkapital	30.863	26.645
Egenkapitalbevis	68.790	68.790
Fradrag i egenkapital *)	-26.640	-19.081
Sum ren kjernekapital	417.912	378.511
Fondsobligasjoner	125.000	125.000
Fradrag kjernekapital *)	-10.404	-18.294
Sum kjernekapital	532.508	485.217
Ansvarlig lånekapital	25.000	25.000
Fradrag tilleggskapital *)	-8.880	-14.311
Netto ansvarlig kapital	548.628	495.906
Beregningsgrunnlag		
Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)	6.101	19.821
Institusjoner	769	977
Foretak	659.633	790.277
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	1.535.287	1.513.686
Forfalte engasjementer	24.010	32.411
Obligasjoner med fortrinnsrett	31.221	31.435
Fordring på institusjoner og foretak med kortsiktig rating	11.762	2.064
Egenkapitalposisjoner	65.811	76.394
Øvrige engasjementer	161.843	281.184
Sum Kredittrisiko -standardmetode	2.496.437	2.748.249
Operasjonell risiko	230.828	216.224
Sum beregningsgrunnlag	2.727.265	2.964.473
Kapitaldekning	20,1 %	16,7 %
Kjernekapital	19,5 %	16,4 %
Ren kjernekapital	15,3 %	12,8 %

*) Fradrag for egenkapitalinstrumenter i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen ikke har en vesentlig investering, ref. beregningsforskriften § 18 Utgjør: -45.924

Note 6 Risikostyring

Risikostyring

Bankens forretningsaktiviteter medfører at virksomheten er eksponert for en rekke finansielle risikoer. Bankens målsetting er å oppnå en balanse mellom avkastning og risiko, og å minimalisere potensielle negative virkninger på bankens finansielle resultater.

Bankens finansielle risikostyring er etablert for å identifisere og analysere disse risikoene, å etablere passende risikorammer og -kontroller, og å overvåke overholdelsen gjennom bruk av pålitelige og oppdaterte informasjonssystemer. Banken vurderer jevnlig de etablerte retningslinjene for risikostyring og etablerte systemer for å sikre at endringer i produkter og markeder blir reflektert i risikorammene.

Ansvar for bankens risikostyring og kontroll er delt mellom bankens styre, ledelsen og operative enheter. Styret vedtar bankens mål og rammestruktur innefor alle risikoområder, herunder retningslinjer for bankens risikostyring.

Administrerende banksjef har ansvaret for bankens samlede risikostyring. Alle beslutninger knyttet til risiko og risikostyring fattes normalt sett av administrerende banksjef i samråd med øvrige medlemmer i bankens ledelse.

Alle ledere i Høland og Setskog Sparebank har ansvar for å styre risiko og sikre god intern kontroll innenfor eget område i tråd med bankens vedtatte risikoprofil.

Kredittrisiko

Banken tar kredittrisiko, som er risikoen for at motparten vil påføre banken et tap ved ikke å gjøre opp bankens tilgodehavende. Kreditteksponering er primært knyttet til utestående lån og gjeldspapirer. Det er også kredittrisiko knyttet til off-balance finansielle instrumenter som lånetilsagn og derivater.

Se note 7-9 for en vurdering av kredit risiko

Markedsrisiko

Banken er eksponert for markedsrisiko, som er risikoen for at virkelig verdi av fremtidige kontantstrømmer knyttet til finansielle instrumenter vil endres pga. endringer i markedspriser. Markedsrisiko er knyttet til åpne posisjoner i rente-, valuta og aksjeprodukter som er eksponert mot endrede markedspriser og endringer i volatiliteten til priser som rentesatser, kredittspreads, valutakurser og aksjepriser.

Se note 12 - 15 for en vurdering av markedsrisiko

Likviditetsrisiko

Risikoen for at banken ikke er i stand til å innfri sine forpliktelser ved forfall, samt risikoen for at banken ikke klarer å møte sine likviditetsforpliktelser uten at kostnaden øker dramatisk. Ut fra et bredere perspektiv inneholder likviditetsrisiko også risiko for at banken ikke er i stand til å finansiere økninger i eiendeler etter hvert som refinansieringsbehovet øker.

Se note 11 for en vurdering av likviditetsrisiko

Operasjonell risiko

Risikoen for tap som skyldes svakheter eller feil ved prosesser og systemer, feil begått av ansatte eller eksterne hendelser.

Forretningsrisiko

Risiko for tap på grunn av endringer i eksterne forhold som markedssituasjon eller myndighetenes reguleringer. Risikoen inkluderer også omdømmerisiko.

Note 7 Kredittrisiko

Kreditt risiko oppstår i hovedsak i bankens utlånsportefølje, men også knyttet til bankens beholdning av obligasjoner. Bankens maksimale eksponering for kredittrisiko fremgår av tabellen under.

Brutto eksponering	2016	2015
<i>Eiendeler</i>		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	60.652	10.320
Brutto utlån til kunder	4.374.402	4.411.799
Finansielle derivater	-	-
Sertifikater og obligasjoner holdt for omsetning	-	-
Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi over resultatet	456.903	513.037
Andre eiendeler		
Sum eiendeler	4.891.957	4.935.156
<i>Forpliktelser</i>		
Betingede forpliktelser	164.702	177.846
Ubenyttede kreditter	161.737	273.740
Andre engasjement		
Sum finansielle garantistillelser	326.439	451.586
Sum kredittrisikoeksponering	5.218.396	5.386.742

Bankens maksimale eksponering for kredittrisiko på låneengasjement

	2016	2015
Bokført verdi utlån (netto etter tapsavsetninger)	4.352.026	4.382.287
Garantier	164.702	177.846
Ubenyttede kreditter	161.737	273.740
Maksimal eksponering for kredittrisiko	4.678.465	4.833.873

Utlån og fordring på kunder

	2016	2015
Kasse- /drifts- og brukskreditter	220.477	180.645
Byggelån	336.763	391.934
Nedbetalingslån	3.817.162	3.839.220
Sum utlån før nedskrivninger	4.374.402	4.411.799
Individuelle nedskrivninger på utlån, kreditter og garantier	-4.665	-5.815
Gruppevise nedskrivninger	-17.711	-23.697
Sum netto utlån og fordringer på kunder	4.352.026	4.382.287

Garantier

	2016	2015
Betalingsgarantier	42.702	30.222
Kontraktsgarantier	73.422	77.286
Lånegarantier	33.254	60.840
Eika Boligkreditt (EBK)	15.324	9.498
Garanti overfor Sparebankenes Sikringsfond	-	-
Sum garantier	164.702	177.846

Eika Boligkreditt

Bankens portefølgje i Eika Boligkreditt er ved utgangen av året NOK 727 mill.

Banken stiller garanti for lån som våre kunder har i Eika Boligkreditt (EBK). EBK har som kriterier at lånet er innenfor 60 % av panteobjektet (bolig/hytte). Videre må det være avholdt takst på eiendommen, og taksten må ikke være eldre enn 6 måneder når lånet opptas.

Garantibeløpet overfor EBK er delt:

Tapsgaranti - Den delen av lånet som overstiger 50 % av sikkerhetsstillelsen. For lån som overstiger 50 % av sikkerhetsstillelsen skal garantien være på minimum kr. 25.000 pr. lån. Garantien gjelder i 6 år fra dato for rettsvern.

Saksgaranti - Gjelder for hele lånebeløpet fra banken anmoder om utbetaling til pantesikkerheter har oppnådd rettsvern.

Andel av felles garantiramme på 1 % av bankens totale låneportefølje ved utgangen av måneden.

EBK har også rett til å motregne eventuelle tap i bankens provisjon for kundebehandling i en periode på inntil 3 år.

Utlån og garantier fordelt på risikoklasser

Banken foretar risikoklassifisering av alle engasjementer som en integrert del av bankens kredittvurdering og saksgangprosess. Banken benytter et risikoklassifiseringssystem for å overvåke kredittrisiko i bedrifts- og persjonmarkedsporteføljen. Systemet er basert på en modell som avdekker forventet sannsynlighet for mislighold og tap. Overvåking skjer med bakgrunn i engasjementsstørrelse, risikoklasse og evt. mislighold. Systemet benytter 10 friske risikoklasser og to klasser for hhv. misligholdte engasjementer og engasjement med individuelle tapsnedskrivninger (sistnevnte klasse benyttes ikke foreløpig). Antall klasser bidrar til at endringer (migrasjon) på kundenivå vil være synlig på et tidligst mulig tidspunkt. Modellen inneholder ikke vurderinger basert på sikkerhetsverdier og kundens risikoklasse er derfor en sammensetning av eksterne og interne data som gir kunden en sannsynlighetsvurdering av fremtidig mislighold (PD-verdi). Systemet bygger på en sammensetning av data for kundeadfærd (behavior-modell), samt en modell for innhenting av genetisk score. Noen større boligprosjekter med god sikkerhet og forhåndssalg kommer i høy risikoklasse.

Risikoklassifisering BM-engasjement

	2016			2015		
Risikoklasse	Totalt engasjement	% av total	PD verdi	Totalt engasjement	% av total	PD verdi
1 - 3	197.122	12,57 %	0,22 %	221.873	12,04 %	0,30 %
4 - 7	909.768	58,01 %	1,46 %	1.179.025	63,98 %	1,49 %
8 - 10	453.128	28,89 %	6,62 %	430.893	23,38 %	10,10 %
11	6.332	0,40 %		6.886	0,37 %	
Uklassifisert	1.857	0,12 %		4.086	0,22 %	
Totalt	1.568.207	100,00 %	2,77 %	1.842.763	100,00 %	3,36 %

Risikoklassifisering PM-engasjement

	2016			2015		
Risikoklasse	Totalt engasjement	% av total	PD verdi	Totalt engasjement	% av total	PD verdi
1 - 3	2.617.300	83,92 %	0,16 %	2.421.804	80,18 %	0,16 %
4 - 7	355.132	11,39 %	1,15 %	396.635	13,13 %	1,15 %
8 - 10	130.182	4,17 %	17,06 %	147.561	4,89 %	9,45 %
11	16.145	0,52 %		8.742	0,29 %	
Uklassifisert	56	0,00 %		45.879	1,52 %	
Totalt	3.118.815	100,00 %	0,78 %	3.020.621	100,00 %	0,69 %

Note 8 Engasjementer fordelt på kunde grupper og geografi**Fordelt etter sektor og næring**

Sektor/næring 2016	Utlån	Garantier	Ubenyttede kreditter	Total eksponering	% av total eksponering
A - Jordbruk, skogbruk og fiske	130.695	453	13.010	144.158	2,66 %
B - Bergverksdrift og utvinning	65.357	15.320	3.775	84.452	1,56 %
C - Industri	40.927	4.191	4.845	49.963	0,92 %
D - Elektrisitets-, gass-, damp og varmtvannsforsyning	6.765			6.765	0,12 %
E - Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	9.134	264	175	9.573	0,18 %
F - Bygge- og anleggsvirksomhet	261.216	55.836	20.559	337.611	6,24 %
G - Varehandel, reparasjon av motorvogner	106.225	15.170	22.619	144.014	2,66 %
H - Transport og lagring	29.485	8.005	5.160	42.650	0,79 %
I - Overnattings- og serveringsvirksomhet	20.911		690	21.601	0,40 %
J - Informasjon og kommunikasjon	4.765		548	5.313	0,10 %
K - Finansierings- og forsikringsvirksomhet	22.717		20	22.737	0,42 %
L - Omsetning og drift av fast eiendom	537.084	7.706	13.217	558.007	10,31 %
M - Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	21.244	1.263	1.303	23.810	0,44 %
N - Forretningsmessig tjenesteyting	43.940	3.632	3.332	50.904	0,94 %
O - Offentlig administrasjon og forsvar, og trvædeordninger underlaatt offentlig forvaltning				-	0,00 %
P - Undervisning				-	0,00 %
Q - Helse- og sosialtjenester	2.021	420	118	2.559	0,05 %
R - Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktivit	49.052		1.779	50.831	0,94 %
S - Annen tjenesteyting	6.007		633	6.640	0,12 %
T - Lønnet arbeid i private husholdninger	3.666			3.666	0,07 %
Sum næring	1.361.211	112.260	91.783	1.565.254	28,92 %
Sum person	3.013.191	37.118	69.954	3.120.263	57,64 %
Sum	4.374.402	149.378	161.737	4.685.517	86,56 %
Eika Boligkreditt	727.400			727.400	13,44 %
Totalsum	5.101.802	149.378	161.737	5.412.917	100,00 %

Sektor/næring 2015	Utlån	Garantier	Ubenyttede kreditter	Total eksponering	% av total eksponering
A - Jordbruk, skogbruk og fiske	97.424	444	9.253	107.121	1,93 %
B - Bergverksdrift og utvinning	66.342	11.436	5.584	83.362	1,51 %
C - Industri	37.106	944	6.938	44.988	0,81 %
D - Elektrisitets-, gass-, damp og varmtvannsforsyning	9.866	-	-	9.866	0,18 %
E - Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	7.268	264	271	7.803	0,14 %
F - Bygge- og anleggsvirksomhet	291.335	62.253	93.495	447.083	8,07 %
G - Varehandel, reparasjon av motorvogner	124.184	12.088	39.507	175.779	3,17 %
H - Transport og lagring	24.486	7.157	2.394	34.037	0,61 %
I - Overnattings- og serveringsvirksomhet	31.678	-	252	31.930	0,58 %
J - Informasjon og kommunikasjon	5.451	600	462	6.513	0,12 %
K - Finansierings- og forsikringsvirksomhet	48.616	-	6	48.622	0,88 %
L - Omsetning og drift av fast eiendom	624.804	36.771	27.880	689.455	12,45 %
M - Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	28.312	957	3.396	32.665	0,59 %
N - Forretningsmessig tjenesteyting	42.012	1.748	3.658	47.418	0,86 %
O - Offentlig administrasjon og forsvar, og trvædeordninger underlaatt offentlig forvaltning	-	-	-	-	0,00 %
P - Undervisning	-	-	-	-	0,00 %
Q - Helse- og sosialtjenester	1.493	220	23	1.736	0,03 %
R - Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktivit	61.216	-	882	62.098	1,12 %
S - Annen tjenesteyting	7.217	-	649	7.866	0,14 %
T - Lønnet arbeid i private husholdninger	4.422	-	-	4.422	0,08 %
Sum næring	1.513.232	134.882	194.650	1.842.764	33,27 %
Sum person	2.898.567	42.964	79.090	3.020.621	54,54 %
Sum	4.411.799	177.846	273.740	4.863.385	87,81 %
Eika Boligkreditt	675.181			675.181	12,19 %
Totalsum	5.086.980	177.846	273.740	5.538.566	100,00 %

Geografi BM 2016	Utlån	Garantier	Ubenyttede kreditter	Total eksponering	% av total eksponering
Aurskog-Høland	939.380	43.065	60.406	1.042.851	22,26 %
Skedsmo	85.424	21.536	10.530	117.490	2,51 %
Fet	64.220	295	654	65.169	1,39 %
Sørum	2.955	908	150	4.013	0,09 %
Akershus for øvrig	150.402	19.077	7.636	177.115	3,78 %
Oslo	63.875	3.297	1.622	68.794	1,47 %
Østfold	44.635	12.362	11.339	68.336	1,46 %
Landet for øvrig	10.320	11.721	894	22.935	0,49 %
Sum næring	1.361.211	112.261	93.231	1.566.703	33,44 %
Geografi PM 2016					
Aurskog-Høland	2.082.532	3.035	49.517	2.135.084	45,57 %
Skedsmo	77.650	85	166	77.901	1,66 %
Fet	103.845	80	5.800	109.725	2,34 %
Sørum	53.977	24.799	556	79.332	1,69 %
Akershus for øvrig	138.681	5.315	3.844	147.840	3,16 %
Oslo	220.874		3.878	224.752	4,80 %
Østfold	102.971	238	1.674	104.883	2,24 %
Landet for øvrig	226.550	3.565	2.905	233.020	4,97 %
Utland	6.111		166	6.277	0,13 %
Sum person	3.013.191	37.117	68.506	3.118.814	66,56 %
Totalsum	4.374.402	149.378	161.737	4.685.517	100,00 %

Fordelt geografisk

Geografi BM 2015	Utlån	Garantier	Ubenyttede kreditter	Total eksponering	% av total eksponering
Aurskog-Høland	937.700	40.696	128.591	1.106.987	22,76 %
Skedsmo	102.406	22.820	16.923	142.149	2,92 %
Fet	69.783	-	3.118	72.901	1,50 %
Sørum	10.807	1.027	650	12.484	0,26 %
Akershus for øvrig	198.001	46.009	24.614	268.624	5,52 %
Oslo	94.944	3.247	10.307	108.498	2,23 %
Østfold	74.821	12.073	9.725	96.619	1,99 %
Landet for øvrig	24.770	9.010	723	34.503	0,71 %
Sum næring	1.513.232	134.882	194.651	1.842.765	37,89 %
Geografi PM 2015					
Aurskog-Høland	1.955.232	12.818	39.076	2.007.126	41,27 %
Skedsmo	79.886	-	5.892	85.778	1,76 %
Fet	111.480	199	10.444	122.123	2,51 %
Sørum	29.025	21.708	248	50.981	1,05 %
Akershus for øvrig	240.827	5.307	6.109	252.243	5,19 %
Oslo	208.270	10	4.008	212.288	4,37 %
Østfold	146.400	261	11.914	158.575	3,26 %
Landet for øvrig	122.435	2.661	1.211	126.307	2,60 %
Utland	5.012	-	187	5.199	0,11 %
Sum person	2.898.567	42.964	79.089	3.020.620	62,11 %
Totalsum	4.411.799	177.846	273.740	4.863.385	100,00 %

Note 9 Nedskrevne engasjementer fordelt på kundegruppe

	Brutto nedskrevne engasjementer	Individuelle nedskrivninger	Netto nedskrevne engasjementer
2016			
Personmarked	8.065	2.865	5.200
Offentlig forvaltning			-
Primærnæring			-
Industri og bergverk			-
Kraftforsyning/ Bygg og anlegg	17.239	1.000	16.239
Varehandel/ Restaurant og hotell	1.486	800	686
Forretningsmessige tjenesteyting/ Eiendomsdrift			-
Transport			-
Tjenesteytende næringer			-
Sum	26.790	4.665	22.125

	Brutto nedskrevne engasjementer	Individuelle nedskrivninger	Netto nedskrevne engasjementer
2015			
Personmarked	10.481	4.815	5.666
Offentlig forvaltning			-
Primærnæring			-
Industri og bergverk			-
Kraftforsyning/ Bygg og anlegg	7.772	1.000	6.772
Varehandel/ Restaurant og hotell			-
Forretningsmessige tjenesteyting/ Eiendomsdrift			-
Transport			-
Tjenesteytende næringer			-
Sum	18.253	5.815	12.438

Misligholdte lån og tapsutsatte lån	2016	2015	2014	2013	2012
Sum misligholdte lån PM over 90 dager	18.981	20.943	32.383	14.107	48.298
Sum misligholdte lån BM over 90 dager			15.286	35.481	15.644
-Individuelle nedskrivninger på misligholdte lån	1.365	3.315	5.515	6.150	6.606
Sum misligholdte lån etter nedskrivninger	17.616	17.628	42.154	43.438	57.336
Øvrige tapsutsatte lån PM før nedskrivninger	5.123	4.934	6.324	4.235	3.361
Øvrige tapsutsatte lån BM før nedskrivninger	18.725	7.772	17.165	17.564	5.155
-Individuelle nedskrivninger på tapsutsatt lån	3.300	2.500	3.735	6.600	5.550
Øvrige tapsutsatte lån etter nedskrivninger	20.548	10.206	19.754	15.199	2.966

Alderfordeling på misligholdte engasjement, netto etter nedskrivning

	2016	2015	2014	2013	2012
1 - 30 dager	13.985	28.073	27.851	35.453	
31 - 60 dager	2.043	-	7.294	5.853	
61 - 90 dager	30	-	1.126	4.698	
91-120 dager	1.202	1.843	1.899	1.228	191
121 - 180 dager	8.404	1.399	3.103	5.478	2.575
181- 271 dager	576	3.014	805	10.806	3.627
over 271 dager	7.434	11.372	36.347	25.926	50.943
Sum	33.674	45.701	78.425	89.442	57.336

Note 10 Nedskrivninger og tap på utlån

Tap og nedskrivninger på utlån og garantier	2016	2015
Endringer i individuelle nedskrivninger		
Individuelle tapsavsetninger 01.01	5.815	9.250
-Periodens konstaterte tap, med tidligere foretatt individuelle nedskrivninger	1.950	3.935
+Økte individuelle nedskrivninger i perioden		1.000
+Nye individuelle nedskrivninger i perioden	800	200
-Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden		700
Sum individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån 31.12	4.665	5.815
Gruppenedskrivninger på utlån		
Gruppenedskrivninger 01.01	23.697	20.388
+Periodens endringer av gruppenedskrivninger på utlån	-5.986	3.309
Sum gruppenedskrivninger til dekning av tap på utlån 31.12	17.711	23.697
	2016	2015
Periodens tapskostnader:		
Periodens endringer i individuelle nedskrivninger	-1.150	-3.435
+Periodens endringer i gruppenedskrivninger	-5.986	3.309
+Periodens konstaterte tap med tidligere individuelle nedskrivninger	2.025	5.984
+Periodens konstaterte tap uten tidligere individuelle nedskrivninger	19.716	4.674
-Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	927	912
Periodens tapskostnader (- inngått)	13.678	9.620
Resultatførte renter på utlån der det er foretatt nedskrivning for tap		
Resultatførte renter	254	143

Note 11 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko kan forenklet sies å være risikoen for at banken ikke kan gjøre opp sine forpliktelser rettidig. Et sentralt mål er også utvikling i bankens innskuddsdekning som forteller noe om bankens grad av avhengighet av pengemarkedet.

Restløpetid for hovedposter pr. 31.12.2016

Post i balansen	Sum	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3mnd-1år	1-5år	over 5år	uten løpetid
Kontanter og fordringer på sentralbanken	69.331	59.692					9.639
- herav i utenlandsk valuta	1.837						1.837
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	60.652	60.652					
Utlån til og fordringer på kunder	4.374.402	585.106	52.012	201.072	856.875	2.679.337	
Obligasjoner, sertifikater	456.903		2.500	15.262	406.141	33.000	
Øvrige eiendelsposter	151.750	151.750					
-nedskrivninger på utlån	-22.376	-22.376					
Sum eiendelsposter	5.090.662	834.824	54.512	216.334	1.263.016	2.712.337	9.639
Gjeld til kredittinstitusjoner	169						169
Innskudd fra og gjeld til kunder	3.767.196		554.516				3.212.680
Gjeld stiftet ved utsted. av verdipapirer	685.617			130.617	555.000		
Øvrig gjeld med restløpetid	2.326				2.326		
Øvrig gjeld u/restløpetid	36.801						36.801
Ansvarlig lånekapital	25.000					25.000	
Egenkapital	573.553				125.000		448.553
Sum gjeld og EK	5.090.662	-	554.516	130.617	682.326	25.000	3.698.203
- herav i utenlandsk valuta	0						
Netto likviditetseksponering i balansen		834.824	-500.004	85.717	580.690	2.687.337	-3.688.564
Utenom balansen							
Renteswap/bytteavtaler							

Restløpetid for hovedposter pr. 31.12.2015

Post i balansen	Sum	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3mnd-1år	1-5år	over 5år	uten løpetid
Kontanter og fordringer på sentralbanken	63.676	55.484					8.192
- herav i utenlandsk valuta	1.773						1.773
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	10.320	10.320					
Utlån til og fordringer på kunder	4.411.799	582.342	45.243	232.130	866.972	2.685.112	
Obligasjoner, sertifikater	513.037		999	119.884	353.868	38.286	
Øvrige eiendelsposter	150.985	150.985					
-nedskrivninger på utlån	-29.512	-29.512					
Sum eiendelsposter	5.120.305	769.619	46.242	352.014	1.220.840	2.723.398	8.192
Gjeld til kredittinstitusjoner	598						598
Innskudd fra og gjeld til kunder	3.724.721		627.997				3.096.724
Gjeld stiftet ved utsted. av verdipapirer	799.464			299.464	500.000		
Øvrig gjeld med restløpetid	2.826				2.826		
Øvrig gjeld u/restløpetid	41.052						41.052
Ansvarlig lånekapital	150.000				125.000	25.000	
Egenkapital	401.644						401.644
Sum gjeld og EK	5.120.305	0	627.997	299.464	627.826	25.000	3.540.018
- herav i utenlandsk valuta	0						
Netto likviditetseksponering i balansen		769.619	-581.755	52.550	593.014	2.698.398	-3.531.826
Utenom balansen							
Renteswap/bytteavtaler							

Innskuddsdekningen var ved utgangen av året var 86 % mot 84 % ved samme tid i fjor.

Totale innlån fra markedet pr. utgangen av 2016 var NOK 685 mill.

I tillegg har banken NOK 150 mill. i kredittramme hos oppgjørsbanken DnB NOR.

Likviditetsindikator 1 og 2 er henholdsvis 111,4 og 114,4

LCR er 146 ved årsskiftet

Likviditetssituasjonen karakteriseres som tilfredsstillende for banken.

Note 12 Renterisiko

Tidspunkt frem til avtalt/sannsynlig endring av rentebetingelser

Post i balansen pr. 31.12.2016	Sum	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3mnd-1år	1-5år	over 5år	uten renteendr.
Kontanter og fordringer på sentralbanken	69.331	59.692					9.639
- herav i utenlandsk valuta	1.837						1.837
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	60.652	60.652					
Utlån til og fordringer på kunder	4.374.402				25.000		4.349.402
Obligasjoner, sertifikater	456.903	218430	238.473				
Øvrige eiendeler	151.750						151.750
-nedskrivninger på utlån	-22.376						-22.376
Sum eiendelsposter	5.090.662	338.774	238.473	-	25.000	-	4.490.252
- herav i utlandsk valuta	0						
Gjeld til kredittinstitusjoner	169						169
Innskudd fra og gjeld til kunder	3.767.196						3.767.196
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir	685.617	100.000	585.617				
Øvrig gjeld	39.127						39.127
Ansvarlig lånekapital	25.000		25.000				
Egenkapital	573.553	75.000	50.000				448.553
Sum gjeld og EK	5.090.662	175.000	660.617	-	-	-	4.255.045
- herav i utlandsk valuta	0						
Netto renteeksposering i balansen		163.774	-422.144	-	25.000	-	235.207

Post i balansen pr. 31.12.2015	Sum	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3mnd-1år	1-5år	over 5år	uten renteendr.
Kontanter og fordringer på sentralbanken	63.676	55.484					8.192
- herav i utenlandsk valuta	1.773						1.773
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	10.320	10.320					
Utlån til og fordringer på kunder	4.411.799				25.002		4.386.797
Obligasjoner, sertifikater	513.037	80622	432.415				
Øvrige eiendeler	150.985						150.985
-nedskrivninger på utlån	-29.512						-29.512
Sum eiendelsposter	5.120.305	146.426	432.415	0	25.002	0	4.516.462
- herav i utlandsk valuta							
Gjeld til kredittinstitusjoner	598						598
Innskudd fra og gjeld til kunder	3.724.721						3.724.721
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir	799.464		799.464				
Øvrig gjeld	43.878						43.878
Ansvarlig lånekapital	150.000	75.000	75.000				
Egenkapital	401.644						401.644
Sum gjeld og EK	5.120.305	75.000	874.464	-	-	-	4.170.841
- herav i utlandsk valuta	0						
Netto renteeksposering i balansen		71.426	-442.049	-	25.002	-	345.621

Renterisiko oppstår i forbindelse med bankens utlåns- og innlånsvirksomhet. Renterisiko er et resultat av at rentebindingstiden for bankens aktiva- og passivaside ikke er sammenfallende.

Rentefølsomhet

Bankens netto resultateffekt ved en parallellforskyvning av rentekurven med +1 % ville vært NOK 4,6 mill pr. 31.12.2016 mot NOK 3,1 mill ved forrige årsskifte.

Beregningen er gjort med utgangspunktet i bankens posisjoner på og utenfor balansen.

Note 13 Valutarisiko

Banken har kun en mindre kontantbeholdning i forbindelse med kjøp og salg av reise valuta, men har ellers ingen aktiva- eller passiva poster i utenlandsk valuta pr. 31.12.

Banken har formidlet valutalån gjennom annen bank til kunder som ønsker lån i utenlandsk valuta.

Bankens risiko i forbindelse med valutalån til kunder idet eksponeringen er ubetydelig og disse har gode pantesikkerheter.

Note 14 Kursrisiko

Kursrisiko på verdipapirer er risikoen for tap som oppstår ved endringer i verdien på obligasjoner, sertifikater og egenkapitalpapirer som banken har investert i. Banken har etablerte rammer for investeringer. Investeringer utover rammen skal godkjennes av bankens styre.

Note 15 Finansielle derivater

Bankens utlån og finansiering er i all hovedsak i flytende rente. Dette medfører begrenset eksponering mot endringer i markedsrente se note 12. For engasjementer inngått i fast rente anvender banken finansielle derivater til å balansere bankens renterisiko.

Valuta- og renterelaterte instrumenter benyttes for å minimere valuta- og renterisiko på bankens utlån til kunder og innlån fra kapitalmarkedet.

Note 16 Renteinntekter og rentekostnader

	2016			2015		
	Vurdert til amortisert kost	Vurdert til virkelig verdi	Totalt	Vurdert til amortisert kost	Vurdert til virkelig verdi	Totalt
Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	623			1.119		
Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder:	179.189			197.561		
Renter av nedskrevne engasjementer						
Renter og lign. inntekter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer		7.790			12.477	
Renteinntekter og lignende inntekter *)	179.812	7.790	187.602	198.680	12.477	211.157
*) Herav inntektsførte renter på nedskrevne lån						
Renter og lignende kostnader på gjeld til kredittinstitusjoner	521			483		
Renter og lignende kostnader på innskudd fra og gjeld til kunder:	64.008			85.504		
Renter og lignende kostnader på utstedte verdipapirer:	17.921			21.176		
Renter og lignende kostnader på ansvarlig lånekapital:	765			827		
Renter og lignende kostnader på finansielle derivater, ordinær virksomhet				18		
Avgift Sparebankenes sikringsfond	2.369			2.346		
Rentekostnader og lignende kostnader	85.584		85.584	110.354		110.354
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	94.228	7.790	102.018	88.326	12.477	100.803

Note 17 andre inntekter

(NOK 1.000)	2016	2015
Inntekter av aksjer, andeler og andre verdipapirer	4.107	4.229
Inntekter av eierinteresser i tilknyttede selskaper	1.721	998
Utbytte og andre inntekter av verdipapirer med variabel avkastning	5.828	5.227
	2016	2015
Forsikring	10.460	10.356
Kredittformidling	3.378	4.742
Verdipapiromsetning og forvaltning	2.117	1.763
Gebyr fra betalingsformidling/interbankgebyr	9.849	8.834
Garantiprovisjon	2.371	3.048
Andre provisjoner og gebyrer	713	688
Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	28.888	29.431
	2016	2015
Gebyr betalingsformidling/interbankgebyr debet	3.710	3.557
Andre provisjoner og gebyrer	1.062	939
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	4.772	4.496
	2016	2015
Verdiendring aksjer og egenkapitalbevis	128	-64
Verdiendring obligasjoner	3.593	-8.018
Realiseret kursgevinst/-tap obligasjoner	-3.112	-807
Realiseret kursgevinst/-tap aksjer	-	-399
Verdiendring finansielle derivater	2.826	131
Kursgevinst/-tap valuta	986	1.153
Netto verdiendringer og gevinst/tap av valuta og verdipapirer	4.421	-8.004
	2016	2015
Gevinst finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	3.401	144
Realisert gevinst finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	3.401	144
	2016	2015
Driftsinntekter faste eiendommer	1.058	1.095
Øvrige driftsinntekter	34	686
Andre driftsinntekter	1.092	1.781

Note 18 Lønn, pensjon og sosiale kostnader

Lønnskostnader	2016	2015
Lønninger	21.818	22.428
Pensjonskostnader	-6.054	4.036
Sosiale kostnader	5.546	5.781
Sum	21.310	32.245

Gjennomsnittlig antall årsverk i 2016 var 36,8. Tilsvarende tall for 2015 var 38,3.

Note 19 Andre driftskostnader

	2016	2015
Kostnader revisjon	633	643
Kostnader leide lokaler	1.900	1.854
Eksterne tjenester utenom forretningsdrift	1.740	2.740
Andre kontingenter	393	483
Driftskostnader faste eiendommer	3.045	3.237
Andre kostnader	4.576	5.979
Sum	12.287	14.936

Revisjonskostnader	2016	2015
Revisjon	469	456
Likningspapirer	32	32
Rådgivning	132	155
Totalt honorar revisjon inkl. mva.	633	643

Note 20 Skattekostnad og utsatt skattefordel

	2016	2015
Resultat før skattekostnad	71.419	38.091
Permanente forskjeller	190	163
Aksjeutbytte	-4.107	-4.229
Verdiendring aksjer	-3.529	778
Resultat tilknyttet selskap	-1.722	-998
Endring i midlertidige forskjeller	-10.666	8.013
Arets skattegrunnlag	51.585	41.818
Betalbar skatt	13.494	12.350
Endring utsatt skatt	2.666	-1.979
For mye avsatt forrige år	-632	149
Arets skattekostnad	15.528	10.520
Effektiv skattesats	21,7 %	27,6 %
<i>Grunnlag utsatt skatt</i>		
Driftsmidler	536	495
Andre verdipapirer	-4.827	-8.420
Pensjonsforpliktelse	-500	-7.920
Gevinst og tapskonto	1.554	1.942
Sum	-3.237	-13.903
Beregnet utsatt skatt/utsatt skatteforpliktelse	-810	-3.476
Utsatt skatt/utsatt skattefordel - egenkapital		0
Endring utsatt skatt over resultatet	-810	-3.476
Betalbar skatt fra resultatet	13.494	14.430
Skatt på fondsobligasjon mot egenkapitalen	-1.763	-2.080
betalbar skatt i balansen	11.731	12.350
Skattesats	25 %	25 %

Note 21 Kategorier av finansielle instrumenter

2016	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle eiendeler tilgjengelige for salg	Finansielle eiendeler og gjeld vurdert til amortisert kost*	Totalt
	Trading	Bestemt regn- skapsført til virkelig verdi			
Eiendeler					
Kontanter og fordringer på sentralbanker				69.331	69.331
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				60.652	60.652
Utlån til kunder				4.352.026	4.352.026
Sertifikater og obligasjoner		456.903			456.903
Aksjer			88.461		88.461
Finansielle derivater					-
Sum eiendeler	-	456.903	88.461	4.482.009	5.027.373
Gjeld og egenkapital					
Gjeld til kredittinstitusjoner				169	169
Innskudd fra kunder				3.767.196	3.767.196
Finansielle derivater	-2.326				-2.326
Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak					-
Obligasjonsgjeld				685.617	685.617
Verdipapirgjeld					-
Sum gjeld	-2.326	-	-	4.452.982	4.450.656

2015	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle eiendeler tilgjengelige for salg	Finansielle eiendeler og gjeld vurdert til amortisert kost*	Totalt
	Trading	Bestemt regn- skapsført til virkelig verdi			
Eiendeler					
Kontanter og fordringer på sentralbanker				63.676	63.676
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				10.320	10.320
Utlån til kunder				4.382.287	4.382.287
Sertifikater og obligasjoner		513.037			513.037
Aksjer			84.397		84.397
Finansielle derivater					-
Sum eiendeler	-	513.037	84.397	4.456.283	5.053.717
Gjeld og egenkapital					
Gjeld til kredittinstitusjoner				598	598
Innskudd fra kunder				3.724.721	3.724.721
Finansielle derivater	-2.825				-2.825
Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak					-
Obligasjonsgjeld				799.465	799.465
Verdipapirgjeld					-
Sum gjeld	-2.825	-	-	4.524.784	4.521.959

Note 22 Virkelig verdi på finansielle instrumenter til amortisert kost

	31. desember 2016		31. desember 2015	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Eiendeler bokført til amortisert kost				
Kontanter og kontantekvivalenter	69.331	69.331	63.676	63.676
Utlån og fordringer kredittinstitusjoner	60.652	60.652	10.320	10.320
Utlån og fordringer	4.374.402	4.372.076	4.411.798	4.408.973
Forpliktelser bokført til amortisert kost				
Gjeld til kredittinstitusjoner	169	169	598	598
Innskudd	3.767.196	3.767.196	3.724.721	3.724.721
Verdipapirgjeld	685.617	689.366	799.465	794.540
Ansvarlig lånekapital	25.000	24.673	150.000	147.835
Leverandørgjeld og andre forpliktelser	39.127	39.127	43.878	43.878

Utlån til og fordringer på kunder

For finansielle instrumenter med kort løpetid (mindre enn tre måneder) forutsettes bokført verdi å representere virkelig verdi. Denne forutsetningen er også benyttet for innskudd og sparekontoer uten bestemt løpetid.

Utlån til/innskudd fra kunder verdsatt til amortisert kost, inkluderer utlån og innskudd med flytende rente. Utlån og innskudd med flytende rente blir justert ved rente endringer i markedet samt ved endring i kredittrisiko. Banken vurderer derfor virkelig verdi på slike produkter til å være tilnærmet lik balanseført verdi. Utlån som ikke tilfredsstiller denne repriseringsforutsetningen, blir individuelt verdsatt til virkelig verdi per balansedagen. Eventuelle mer- eller mindreverdier som vil oppstå innenfor en eventuell renteendringsperiode, anses ikke å utgjøre signifikant verdi for banken.

Note 23 Finansielle instrumenter bokført til virkelig verdi

Virkelig verdi og balanseført verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser:

Eiendeler bokført til virkelig verdi	31.12.2016	31.12.2015
Finansielle eiendeler tilgjengelige for salg		
aksjer	88.461	84.397
Finansielle eiendeler som er øremerket til virkelig verdi over resultat		
aksjer		
sertifikater og obligasjoner	456.903	513.037
Finansielle eiendeler holdt for omsetning		
derivater	2.326	2.825

Tabellen nedenfor analyserer finansielle instrumenter balanseført til virkelig verdi etter verdsettelsesmetode.

De forskjellige nivåene har blitt definert som følger:

- Nivå 1: Virkelig verdi måles ved bruk av kvoterte priser fra aktive markeder for identiske finansielle.
- Nivå 2: Virkelig verdi måles med bruk av annen observerbar input enn den som benyttes på nivå 1.
- Nivå 3: Virkelig verdi måles med bruk av input som ikke baseres på observerbare markedsdata (ikke observerbar input)

31. desember 2016	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelige for salg				
aksjer			88.461	88.461
Finansielle eiendeler som er øremerket til virkelig verdi over resultat				
aksjer		456.903		456.903
sertifikater og obligasjoner				-
Finansielle eiendeler holdt for omsetning				
derivater		-2.326		-2.326

31. desember 2015	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelige for salg				
aksjer			84.397	84.397
Finansielle eiendeler som er øremerket til virkelig verdi over resultat				
aksjer		513.037		513.037
sertifikater og obligasjoner				-
Finansielle eiendeler holdt for omsetning				
derivater		-2.825		-2.825

Nedenfor vil vi beskrive hvilke prinsipper som ligger til grunn for å fastsette virkelig verdi for finansielle instrumenter i kategori 2 og 3, dvs der observerbare markedspriser ikke er anvendt.

Finansielle instrumenter klassifisert i nivå 2.**Sertifikater og obligasjoner**

Sertifikater og obligasjoner er verdsatt til markedsverdi basert på innhentet informasjon fra meglere av obligasjoner i markedet. Verdiansettelse av obligasjoner og sertifikater blir beregnet basert på meglerens beste skjønn med hensyn til omsetningskurs på balansedagen.

Aksjer og aksjefond

Virkelig verdi på investeringer i verdipapirfond er basert på observerbare verdier på de underliggende plasseringene.

Finansielle derivater

Finansielle derivater er verdsatt til markedsverdi basert på innhentet informasjon fra selger av det finansielle derivatet. Markedsverdien blir beregnet med grunnlag i den midtpris det enkelte meglerforetaket fastsetter basert på aktuelle kurser i markedet på rapporteringstidspunktet.

Finansielle instrumenter klassifisert i nivå 3.**Utlån til og fordringer på kunder**

Utlån til kunder med fast rente er vurdert på grunnlag av avtalt kontantstrøm for lånene neddiskontert med effektiv rente. Effektiv rente er basert på rådende markedsbetingelser for tilsvarende fastrentelån. Verdi på lånet vil være mest sensitiv for endring i rentenivået og endring i kredittrisiko på kunden (særsilt bedriftskunder). Utlån til kunder som er gjenstand for nedskrivning er vurdert med utgangspunkt i sannsynlig kontantstrøm for lånene neddiskontert med effektiv rente justert for markedsvilkår for tilsvarende ikke nedskrevne lån.

Aksjer – tilgjengelig for salg

For aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg er verdsettelsen basert på vurderinger gjort på grunnlag av historisk informasjon og generell markedsutvikling for aktuelle bransjer. En endring i markedsutviklingen vil påvirke verdsettelsen av aksjene.

Avstemming av bevegelser for Nivå 3 fra 31.12.2015 til 31.12.2016	Tilgjengelig for salg
Balanse 31.12.2015	84.397
Resultatført gevinst og tap i løpet av året	0
Kjøp	4.233
Salg/oppgjør	-614
Verdi endringer	445
Balanse per 31.12.2016	88.461

Avstemming av bevegelser for Nivå 3 fra 31.12.2014 til 31.12.2015	Tilgjengelig for salg
Balanse 31.12.2014	75.151
Resultatført gevinst og tap i løpet av året	-98
Kjøp	7.416
Salg/oppgjør	-32
Verdi endringer	1.960
Balanse per 31.12.2015	84.397

Note 24 Obligasjoner, sertifikater og andre rentebærende verdipapirer

2016	Anskaffelses- kost	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Eff.rente	Durasjon
Stat/statsgarantert	100.293	100.195	100.195		
Kommune/fylke	30.005	29.939	29.939		
Banker	1.999	2.001	2.001		
Obligasjoner med fortrinnsrett	311.932	310.968	310.968		
Ansvarlig lån/fondsobligasjoner	3.000	3.000	3.000		
Industri	14.500	10.800	10.800		
Sum	461.729	456.903	456.903	1,58 %	0,15

2015	Anskaffelses- kost	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Eff.rente	Durasjon
Stat/statsgarantert	69.920	69.744	69.744		
Kommune/fylke	100.081	99.251	99.251		
Banker	5.001	4.961	4.961		
Obligasjoner med fortrinnsrett	316.954	313.789	313.789		
Ansvarlig lån/fondsobligasjoner	7.000	7.048	7.048		
Industri	22.500	18.244	18.244		
Sum	521.456	513.037	513.037	2,12 %	0,16

Det er beregnet gjennomsnittlig effektiv rente ut fra snitt beholdning og totalt inntektsførte renter og rentesrente for hele året.

Note 25 AksjerAnleggsaksjer/andeler

Selskapsnavn	Org.nr	Andeler	Inngående balanse	Verdi- endring	Tilgang/ avgang	Anskaffelses- kost	Balanseført verdi
Spama	916 148 690	140	14			14	14
Eiendomskreditt AS	979 391 285	26.850	2.732		-	2.732	2.732
Eikagruppen AS	979 319 568	310.508	36.920	-		23.785	36.920
EBK	885 621 252	5.734.845	40.048	340	1.933	40.189	42.320
Lionero AS (Oren Oil ASA)	988 893 501	2.600	-			260	0
North Bridge Nordic Property AS	990 029 032	8.083	304		-265	40	40
Visa Inc.		642	2.011	-23		331	1.988
North Bridge Opportunity	991 669 884	4.420	442		-349	93	93
Vestmarka utv. AS	992 002 913	2	-			8	0
Bjørkelangen Stasjon AS	994 010174		-			500	0
Kvinesdal Sparebank	937 894 805	11.821	1.182			1.182	1.182
BankID		95	150			150	150
SDC		1.424	594		1.347	1.941	1.941
NBNP 2 AS	998 845 467	8.083	-		152	152	152
Prosafe SE		32.030	-	128	801	801	929
Sum anleggsaksjer/egenkapitalbevis unotert			84.397	445	3.619	72.178	88.461

Utvidet resultat

	2016	2015
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg:		
Eika Boligkreditt	340	1.791
Visa	-24	573
Sum	316	2.364

Renterelaterede derivater:

Note 27 Tilknyttet selskap

2015							
Selskapets navn	Org. nr.	Antall aksjer	Eierandel	Mottatt utbytte	Netto kapitalendring	Resultatandel - kostnad/+inntekt	Utgående balanse
Bankenes Boligmegler AS	981 129 792	2.132	35 %	-426		851	3.170
Bjørkelangen Torg AS	988 808 423	1.700	40 %	-		147	11.472
Holding 1954 AS	998 166 527	400	40 %			-	-
Sum investering i tilknyttet selskap							14.642

Note 28 Varige driftsmidler

	Maskiner,biler, inventar	Investerings- eiendommer	Bygninger, andre eiendeler	Sum
Anskaffelseskost 01.01.2015	31.435	2.749	28.881	63.065
+ tilgang i året	2.083		376	2.459
- avgang i året	511		383	894
Akkumulert avskrivninger	27.482	1.099	9.063	37.644
Balanseført verdi 31.12.15	5.525	1.650	19.811	26.986
Anskaffelseskost 01.01.2016	33.007	2.749	28.874	64.630
+ tilgang i året	853			853
- avgang i året	282			282
Akkumulert avskrivninger	28.845	1.099	9.529	39.473
Balanseført verdi 31.12.16	4.733	1.650	19.345	25.728
				Sum
Avskrivninger 2016	1.363	-	466	1.829
Avskrivninger 2015	1.435	-	433	1.868

-avskrivningssats
-avskrivningsmetode

15-30%
lineær

0-2%
lineær

0-10%
lineær

Note 29 Eiendeler holdt for salg

Type eiendel:	2016	2015
Eiendom, Båstad	7.037	6.037
Tomt, Setskog	450	450
Tomt, Festningsåsen	1.800	1.800
Sum	9.287	8.287

Note 30 Gjeld til kredittinstitusjoner med avtalt løpetid

	Pålydende:
Bank	169
Sum	169

Innlån fra kredittinstitusjoner pr. 31.12.16 var på NOK 0,6 mill.

Note 31 Innskudd fra og gjeld til kunder

Gjennomsnittlig rente for sum innskudd i 2016 var på 1,17 %. Renten er beregnet ut fra sum rente for året i forhold til sum gjennomsnittlig innskudd. Gjennomsnittlig rente for sum innskudd i 2015 var på 2,29 %

Innskudd fordelt etter sektor og næring	2016	2015
A - Jordbruk, skogbruk og fiske	74.408	71.534
B - Bergverksdrift og utvinning	8.397	4.010
C - Industri	90.959	78.553
D - Elektrisitets-, gass-, damp og varmtvannsforsyning	32.526	44.064
E - Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	21.215	625
F - Bygge- og anleggsvirksomhet	170.550	175.545
G - Varehandel, reparasjon av motorvogner	100.944	138.251
H - Transport og lagring	53.972	49.331
I - Overnattings- og serveringsvirksomhet	1.926	1.991
J - Informasjon og kommunikasjon	44.472	30.517
K - Finansierings- og forsikringsvirksomhet	160.431	226.985
L - Omsetning og drift av fast eiendom	292.670	305.064
M - Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	125.964	117.461
N - Forretningsmessig tjenesteyting	115.606	143.386
O - Offentlig administrasjon og forsvar, og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	1.205	9.963
P - Undervisning	2.901	3.095
Q - Helse- og sosialtjenester	21.483	19.588
R - Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	20.997	22.272
S - Annen tjenesteyting	91.734	97.284
T - Lønnet arbeid i private husholdninger	1.334	1.108
Sum næring	1.433.692	1.540.627
Sum person	2.333.504	2.184.094
Totalsum	3.767.196	3.724.721

Note 32 Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer:**Obligasjonslån**

Banken har utstedet 7 obligasjonslån på til sammen NOK 686 mill. pr 31.12.2016, tilsvarende størrelse pr. 31.12.2015 var NOK 800 mill.

Obligasjonslån:	Isin:	Pålydende:	Forfall:
	NO0010747009	100.000	07.04.2017
	NO0010699457	31.000	16.06.2017
	NO0010703218	100.000	12.02.2018
	NO0010741275	100.000	15.08.2018
	NO0010757628	120.000	11.02.2019
	NO0010760051	135.000	22.03.2019
	NO0010716343	100.000	26.08.2019
Verdijusteringer		-383	
Sum		685.617	

Resterende kostnader ved etablering og underkurs på obligasjonene utgjør NOK 0,4 mill. Beløpet er presentert som en reduksjon av forpliktelsen i balansen. Beløpet periodiseres over løpetiden basert på effektiv rente.

Gjennomsnittlig rente for året for sertifikat og obligasjoner har vært 2,06 %. Renten er beregnet ut fra effektiv rentesats til enhver tid inkl. underkurs. I 2015 var gjennomsnittlig rente 2,11 %

Note 33 Annen gjeld

	2016	2015
Bankremisser	728	1.397
Skattetrekk	1.255	1.264
Øvrig gjeld	8.749	4.035
Avsatt til gaver	4.951	5.104
Sum annen gjeld	15.683	11.800

Note 34 Pensjonsforpliktelser

I 2016 er den ytelsesbasert pensjonsordningen avsluttet, og alle ansatte inngår i en felles innskuddsbasert ordning. Virkningen av overgangen er vist i tabellen under som en netto negativ pensjonskostnad i resultatet. Bankens pensjonsordning oppfyller kravene i lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Som erstatning for den gamle AFP-ordningen er det etablert en ny AFP-ordning. Den nye AFP-ordningen er, i motsetning til den gamle, ikke en førtidspensjonsordning, men en ordning som gir et livslangt tillegg på den ordinære pensjonen. De ansatte kan velge å ta ut den nye AFP-ordningen fra og med fylte 62 år, også ved siden av å stå i jobb, og den gir ytterligere opptjening ved arbeid fram til 67 år. Den nye AFP-ordningen er en ytelsesbasert flerforetakspensjonsordning, og finansieres gjennom premier som fastsettes som en prosent av lønn. Foreløpig foreligger ingen pålitelig måling og allokering av forpliktelse og midler i ordningen. Regnskapsmessig blir ordningen behandlet som en innskuddsbasert pensjonsordning hvor premiebetalingen kostnadsføres løpende, og ingen avsetninger foretas i regnskapet. Premien i ordningen var i 2013 fastsatt til 2,00 % av samlede utbetalinger mellom 1 G og 7,1 G til bedriftens arbeidstakere. Det er ikke fondsoppygging i ordningen og det forventes at premienivået vil øke for de kommende årene.

Pensjonsforpliktelser	2016	2015
Påløpte pensjonsforpliktelser		-53.857
Verdi pensjonsmidler		45.937
Faktisk netto forpliktelse	-	-7.920
Regnskapsført forpliktelse 01.01		-12.495
Pensjonskostnad		-3.988
Totalt innbetalt (inkl. omkostninger)		3.773
Utbetalt over drift		256
Estimatavvik i perioden over OCI		4.534
Regnskapsført forpliktelse 31.12	-	-7.920
Årets netto pensjonskostnad fremkommer som følger:	2016	2015
Årets pensjonsopptjening		3.214
Rentekostnad		282
Pensjonskostnad inkludert i resultat		3.496
Arbeidsgiveravgift		493
Pensjonskostnad ytelsespensjon	-7.403	3.989
Kostnader AFP inkl. arbeidsgiveravgift	474	621
Estimatavvik (brutto) i perioden over OCI	-	4.534
		2015
Diskonteringsrente		2,50 %
Forventet avkastning på pensjonsmidler		2,50 %
Årlig forventet lønnsvekst		2,50 %
Regulering av løpende pensjon		0,00 %
Regulering av grunnbeløp		2,25 %
Dødlighetstabell		K2013BE
Uføretabell		IR02

Note 35 Fondsobligasjoner og ansvarlig kapital

	2016 Isin	Opptatt år	Forfall	Rentetype	Rentesats	Beløp
Fondsobligasjonslån	NO0010641913	2012	Evigvarende	Flytende	6,54 %	75.000
Fondsobligasjonslån	NO0010727944	2014	Evigvarende	Flytende	4,45 %	50.000
Ansvarlig lån	NO0010725187	2014	16.12.2024	Flytende	3,08 %	25.000
Sum						150.000

	2015 Isin	Opptatt år	Forfall	Rentetype	Rentesats	Beløp
Fondsobligasjonslån	NO0010641913	2012	Evigvarende	Flytende	6,52 %	75.000
Fondsobligasjonslån	NO0010727944	2014	Evigvarende	Flytende	4,47 %	50.000
Ansvarlig lån	NO0010725187	2014	16.12.2024	Flytende	3,05 %	25.000
Sum						150.000

Banken tok opp et fondsobligasjonslån på NOK 50 mill i 2014, lånet har første call i 2019. Fondsobligasjonslån på NOK 75 mill som ble tatt opp i 2012 er evigvarende med første call i 2017. Tillatelse til å innfri/kjøre tilbake og utstede fondsobligasjon/ansvarlig lån er gitt av Finanstilsynet. Banken har engasjert Swedbank Norge som tilrettelegger og nye lån legges ut i løpet av februar. Lånene er evigvarende og er bokført til nominell verdi med fradrag av periodisert underkurs. Ansvarlig lån på NOK 25 mill som ble tatt opp i desember 2014, har forfall i desember 2024.

Note 36 Egenkapital

Egenkapitabeviseiernes andel av egenkapitalen består av egenkapitalbeviskapital, overkursfond og utjevningsfond. Utjevningsfondet er akkumulert overskudd som kan benyttes til fremtidig kontantutbytte eller fondsemisjon. Øvrig egenkapital er sparebankens fond, gavefond, fond for verdiendringer, fond for vurderingsforskjeller og annen egenkapital. Annen egenkapital inkluderer bl.a. fond for urealiserte gevinster og utgjør tilsammen NOK 28,3 mill per 31.12.2016 og NOK 25,3 mill, per 31.12.2015.

Note 37 Betingede forpliktelser**Garantier**

	2016	2015
Betalingsgarantier	42.703	30.222
Kontraktsgarantier	73.422	77.286
Lånegarantier	33.254	60.840
Garantiansvar Eika Boligkreditt	15.323	9.498
Sum	164.702	177.846

Rammeavtale med Eika Boligkreditt

Høland og Setskog Sparebank har sammen med øvrige Eikabanker en likviditetsforpliktelse som er lik EBK's likviditetsbehov for de kommende 12 mndr., beregnet ut fra forfall av obligasjoner i perioden. Pr. 31.12.2016 var forpliktelsen på NOK 0

For øvrige forpliktelser. Se note 7.

Note 38 Egenkapitalbevis og egenkapitalbevisiere

Egenkapitalbevis		2016	2015
Egenkapitalbevis		68.790	68.790
Overkursfond, bokført verdi		766	766
Utjevningsfond		7.288	2.114

20 største eiere		Antall egenkapital bevis	Andel %
Etternavn	Fornavn		
Taaje	Finn Jørgen	24.900	3,62 %
Høland og Setskog Elverk		20.000	2,91 %
Holmedahl	Olav	14.050	2,04 %
Bunæs	Bente Bjerkek	12.500	1,82 %
Philibert	Thomas Christian	12.500	1,82 %
Søby dødsbo	Birger	11.489	1,67 %
Jens J. Fallet Invest AS		10.600	1,54 %
Holmbro	Hilda Augusta	10.100	1,47 %
Malmag Capital AS		10.000	1,45 %
Nordby	Kari	10.000	1,45 %
Dahl	Narve	9.600	1,40 %
Gro Mjellem AS		9.380	1,36 %
Aanerud	Finn Harald	9.050	1,32 %
Bjerkheim dødsbo	Odd Tore	9.000	1,31 %
O.M.Holding AS		9.000	1,31 %
Eikagruppen AS		8.955	1,30 %
Braathen	Hroar	8.460	1,23 %
Sundby	Steinar Gabriel	8.100	1,18 %
Vestreng	Hans Olav	8.000	1,16 %
Orkdal Sparebank		8.000	1,16 %
Sum 20 største		223.684	32,52 %
Sum øvrige eiere		464.216	67,48 %
Sum totalt		687.900	100 %

Egenkapitalbevisene er pålydende kr 100. Pr. 31.12.16 var det 557 egenkapitalbevisiere.

Egenkapitalbevis eiet av medlemmer i forstanderskapet, kontrollkomiteen, styret, adm. banksjef og andre ledende personer pr. 31.12.16.

Etternavn	Fornavn	Verv	Antall egenkapital bevis	Andel %
Bolstad	Tove M.	Forstanderskapet	5.400	0,78 %
Frøshaug	Geir	Forstanderskapet	4.850	0,71 %
Havnås	Endre	Forstanderskapet	4.000	0,58 %
Lien	Toril Marie	Forstanderskapet	2.000	0,29 %
Havnås	Carl Fredrik	Forstanderskapet	1.655	0,24 %
Gangnæs	Aud Ø.	Forstanderskapet	531	0,08 %
Kolstad	Sven Henrik	Forstanderskapet	500	0,07 %
Børresen	Halvor	Forstanderskapet	200	0,03 %
Martinsen	Boy Erik W.	Forstanderskapet	200	0,03 %
Veiby	Mariann H.	Forstanderskapet	68	0,01 %
Halvorsrud	Lillian	Forstanderskapet	68	0,01 %
Bergsjø	Jarle	Styret	600	0,09 %
Hidle	Siri	Styret	500	0,07 %
Krogstad	Åsmund	Styret	192	0,03 %
Heggedal	Øystein	Styret	124	0,02 %
Udneseter	John-Ivar	Styret	100	0,01 %
Bjørknes	John Sigurd	Adm. banksjef	1.520	0,22 %

For de egenkapitalbevis som er nevnt over er også egenkapitalbevis eiet av ektefelle, mindreårige barn eller foretak der noen av disse har bestemmende innflytelse medregnet.

Note 39 Fortjeneste pr. egenkapitalbevis

	2016	2015
Fortjeneste pr. egenkapitalbevis	13,38	7,72

Egenkapitalbevisbrøken var 18,86% pr. 31.12.2016.

Utbytte blir utbetalt med **NOK 5,00** pr egenkapitalbevis for 2016.

Resultat pr. egenkapitalbevis fremkommer ved å multiplisere årets netto resultat etter fradrag av ikke realiserte poster med egenkapitalbevisbrøken på 18,86 % og dividere dette resultat på antall egenkapitalbevis.

Jfr. note 17 og 36

Note 40 Hendelser etter balansedagen

Det har ikke inntruffet hendelser som har innvirkning på bankens regnskap etter 31.12.2016.

Note 41 Transaksjoner med nærstående parter

Bjørkelangen Torg AS, Sparebankenes Eiendomsmegler Akershus AS og Holding 1954 AS er definert som nærstående parter. Høland og Setskog Sparebank har ikke hatt transaksjoner knyttet til disse i 2016.

Note 42 Ytelser til ledende personer

Administrerende banksjef har samme pensjonsordning som gjelder generelt i banken. Ingen ansatte eller tillitsvalgte har avtale om etterlønn ved fratredelse eller egen særskilt avtale om vilkår for oppsigelse. Under gitte betingelser er det en generell bonusordning i banken som i 2016 totalt var på NOK 0,8 mill. Adm. banksjef er ikke omfattet av bonusordningen.

Oppgitte beløp er totalt for hele året eller for ansettelsesperioden hvis kortere.

	Samlede utgifter til lønn og annen godtgjørelse	Herav annen godt- gjørelse	Pensjons kostnad	Lån/kreditt/ sikkerhets- stillelse
Administrerende banksjef	1.489	252,00	136	1.963
Samlet honor til styret	Honorar		Lån/kreditt/ sikkerhetsstillelse	
	2016	2015	2016	
Styrets leder	72	75	3.931	
Styrets medlemmer for øvrig - sum	223	230	6.062	
Sum honorar og lån til styret	295	305	9.993	
Samlet honorar til kontrollkomiteen	Honorar		Lån/kreditt/ sikkerhetsstillelse	
	2016	2015	2016	
Leder (Inkl. mva.)	41	69		
Øvrige medlemmer	4	26		
Sum honorar og lån til kontrollkomite	45	95	-	
Samlet honorar til forstanderskapet	Honorar		Lån/kreditt/ sikkerhetsstillelse	
	2016	2015	2016	
Leder	-	12	-	
Øvrige medlemmer			19	
Sum honorar og lån til forstanderskapet	-	12	19	
Samlet honorar til øvrige tillitsvalgte	Honorar		Lån/kreditt/ sikkerhetsstillelse	
	2016	2015	2016	
Øvrige tillitsvalgte	17	17	-	
Sum honorar og lån til øvrige tillitsvalgte	17	17	-	
	2016	2015		
Antall ansatte	41	41		
Antall årsverk	36,8	38,3		

Lån til styret, kontrollkomiteens medlemmer og forstanderskapsmedlemmer er til ordinære kundevilkår.

Lån til ansatte under 3 mill. er til funksjonærvilkår, over 3 mill. er til ordinære kundevilkår.

Sum Lån/kreditt/sikkerhetsstillelse ansatte 79.413

Rentesubsidiering i forhold til normale lånevilkår til kunder utgjør ca. NOK 0,5 mill.

Uavhengig revisors beretning

Til generalforsamlingen i Høland & Setskog Sparebank

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Høland & Setskog Sparebanks årsregnskap som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2016, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2016. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse, og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

Beskrivelse av forhold

Revisjonen av forhold

Nedskrivning for tap på utlån og fordringer på kunder <i>Se note 9 og 10 til årsregnskapet.</i> Nedskrivning for mulige tap på utlån og fordringer på kunder vurderes til å være et sentralt og vesentlig forhold da det kreves høy grad av skjønnsutøvelse og bruk av subjektive vurderinger fra ledelsen.	Våre revisjonshandlinger inkluderer forståelse av og testing av den interne kontroll og effektiviteten av de viktigste kontrollene innenfor utlån og prosedyrer for nedskrivning for mulig tap på utlån. Vår testing av kontrollene gir oss et grunnlag for avklaring av type, tidspunkt og omfanget av våre øvrige revisjonshandlinger. Vi har skaffet oss en forståelse av bankens kredittpolicy, og evaluert prosessene for identifisering av nedskrivningsindikatorer iht. IAS 39.
--	---

Banken regnskapsfører både gruppevis nedskrivninger og individuelle nedskrivninger for mulige tap på utlån i henhold til IAS 39, hvor nedskrivning skal gjennomføres på det tidspunkt en objektiv tapshendelse har oppstått. Netto utlån til kunder utgjør 85 % av bankens totale eiendeler. Bankens brutto utlånsportefølje består av kundegruppene PM (privatmarked) og BM (bedriftsmarked). Disse er fordelt med PM 69 % / 3 013 191 (tusen) og BM 31 % / 1 361 211 (tusen). Utlånsporteføljen og egenskapene til disse to gruppene er forskjellige, og derfor kreves det ulike tilnærminger i vurderingen av de individuelle nedskrivningene fra ledelsen. En betydelig andel av utlånsporteføljen BM består av større næringslån. Ledelsen må følge opp låntakerne med hensyn til betjeningsevne, sikkerhet og kunnskap om engasjementene. Dette danner grunnlag for de individuelle nedskrivningene for BM porteføljen. Når det gjelder utlånsporteføljen PM består den av mindre engasjementer, men et større antall kunder. Ledelsen overvåker restanser og mislighold i PM porteføljen individuelt. PM porteføljen overvåkes for eventuelle nedskrivninger ved hjelp av risikoklasser (se note 6) og betalingshistorikk. Gruppevis nedskrivninger omfatter engasjementer som ikke er fanget opp av individuelle vurderinger (se note 10).	Vi har kontrollert bankens overholdelse av kredittprosess på et utvalg av kunder med fokus på betjeningsevne og sikkerhet. For et utvalg av misligholdte og tapsutsatte engasjementer har vi kontrollert ledelsens prognose for kontantstrømmer og verdivurdering av sikkerheter. Vi har evaluert konsistensen av de viktigste forutsetningene, og sammenlignet disse med vår egen forståelse av de aktuelle bransjer og miljøer. Vi har re-kalkulert ledelsens beregning for å verifisere nøyaktigheten av regnskapsførte nedskrivninger. I tillegg har vi på et utvalg av friske engasjementer vurdert om låntakers betjeningsevne og sikkerhet er tilfredsstillende, og at det ikke foreligger indikasjoner på nedskrivningsbehov. Utvalget er basert på bevilgningsprotokoll og risikoklassifiserings-systemet. Med hensyn til de gruppevis nedskrivninger har vi blant annet gjennomgått og kontrollert grunnlaget for ledelsens beregninger, anvendt modell og nivået på totale nedskrivninger mot bransjenorm. Totalt sett samsvarer vår vurdering av bankens totale nedskrivninger med ledelsens vurdering. Vi har også verifisert nøyaktigheten i noteinformasjon til årsregnskapet vedrørende nedskrivning og kredittrisiko (se notene 7-10).
---	--

Annen informasjon

Ledelsen er ansvarlig for annen informasjon. Annen informasjon består av årsberetningen, redegjørelse om foretaksstyring og øvrig informasjon i årsrapporten, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke annen informasjon, og vi attesterer ikke den andre informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese annen informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom annen informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den andre informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et regnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.

- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, og i redegjørelsen om foretaksstyring, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 9. februar 2017
BDO AS

Inge Soteland
Statsautorisert revisor